

ГОРДАН
МИЛЕВ

БЯЛ
ОБЛАК
В

СИНИЯ
ВУР

ЙОРДАН МИЛЕВ
БЯЛ ОБЛАК В СИНИЯ ВИР
ПРИКАЗНА ПОВЕСТ

chitanka.info

На Ралица и Жорко

КЪМ МАЛКИТЕ ЧИТАТЕЛИ И БАБИНИТЕ СЛУШАТЕЛИ

Имаше едно момченце и едно момиченце — братче и сестриче. Щом се усмихнеха, лицата им грееха, по-светли от слънцето, а когато тичаха по пътя, вятърът не можеше да ги настигне.

— Колко им е леко на сърцето! — духаше той. — Пораснат ли, планини ще преминат, морета ще преплуват, пустини ще преброят.

Зиме учеха, а щом дойдеше лятото, баща им казваше:

— Сладък е оня хляб, който си омесиш сам!

— Ние не знаем да месим! — отвърщаха те.

— Не е необходимо — поглеждаше той дяволито, — достатъчно е да го заслужите!

И ги изпращаше при дядо им на село.

Той носеше много доброта в сърцето си. Мустаците му бяха дълги два метра, а може би — и четири.

— Защо са толкова дълги? — питаше понякога момченцето.

— Забрави ли — усмихваше се старецът и засукваше ту единия, ту другия мустак, — имам две магарета в стадото. Когато не слушат — трябва ми нещо като...

— Като камшик!

— Точно така! Умник си ми ти.

— Дядо — сърдеше се момченцето, — ти се шегуваш с нас. Не сме толкова малки.

През един ден от седмицата, обикновено в събота, сваляше своя дундест калпак и казваше:

— Мои сладки унучета, днес имам много важна работа.

— Каква? — бързаха да попитат те.

— Да си реша мустаците... Не може един добър дядо да плаши децата с рунтавите си мустаци.

— Ех, пък и ти, дядо! Ние не се страхуваме.

Дядото слагаше в шарената пастирска торба бяла житена пита, топла и дъхава; до нея — бучка сирене, тежка от сладост, току-що

извадена от качето; а най-отгоре една много, много стара книга — някога я получи от дядо си, а дядо му я имал от своя дядо. Умни работи се разказваха в нея.

Той ги изпращаше до портата и дълго стоеше там, докато се изгубеха със стадото из ливадите край реката. По радостния лай на Шаро разбираше, че са щастливи: слънце, игри, гнезда по дърветата — всичко беше тяхно.

Единствен щъркелът, стар къщовник по тези места, прелиташе неспокойно от бряг на бряг. Кучешкият лай плашеше жабите.

От торбата най-напред изчезваше сиренето и половината пита. Изяждаха се и всички други лакомства, сложени в нея. Тогава момченцето вземаше книгата и я отваряше. До него сядаше сестричето.

И братчето четеше, четеше... И още много дни щеше да чете, ако в един съботен ден слънцето изведнъж не изчезна. Шаро замлъкна. А над синия вир наблизко се надвеси сянка — нежна и бяла.

— Батко, какво е това? — попита момиченцето и се сгуши още по-близо до старата книга.

— Не виждаш ли... Един облак, благ по характер и бистър по душа.

— Батко, страх ме е!

— Никакъв батко... — разсърди се той. — Казваш, че от мустаците на дядо не те е страх, а сега се уплаши от някакъв облак.

След това братчето каза:

— Когато те огрее бяла облачна светлина — чети!

Той взе своята любима книга. И зачете дълго и сладко. Ето едно нещо, което можете да направите и вие.

Само седнете край синия вир. Ще слезе белият облак и ще видите какви удивителни работи ще се случат.

ПЪРВА ГЛАВА

ДВАМАТА БРАТОВЧЕДИ

Преди много, много години, когато някои хора се раждаха двойни и се наричаха сиамски близнаци, кукувицата не мътеше по чужди гнезда.

Срещнеха ли се двама шахове — по цял ден играеха шах. Привечер победителят предлагаше: да се обединим — ще станем два пъти по-силни. А щом се видеха двама мъдреци, единият казваше: да разменим мисли — ще станем два пъти по-умни.

Крокодилът не плачеше с крокодилски сълзи. Той лапаше всичко, без да пита, и се смееше до насита.

Тogaва в големия род на Марковци се роди едно обикновено магаре, с каквито бяха пълни земите на цар Фе.

Бащата, старият Марко, въздъхна тежко и рече:

— Какво да се прави! Щом си се родил магаре, ще носиш самар.

И го поглади по гърба. Ушите на новородения висяха, дълги цял лакът.

Обади се майката:

— Какво, че са големи? Ако не може добре да приказва, ще може добре да слуша!

Те бяха бедни същества, които носеха най-големия товар. Седнеха ли да ядат — в устата си усещаха само бодил.

С бодила расна-порасна и техният син.

Събра се целият род. Вдигна се прахоляк — до небето. Трябваше да го кръстят. Скоро щеше да тръгне на училище. А къде се е видяло и чуло ученик без име. По онова време преди да започне урокът, всеки ученик казваше три пъти името си.

От едната страна стояха бащата, майката и чичо Мар. А от другата — роднини, съседи, леди, миледи и други техни братовчеди. Между тях беше и Вари го-Печи го. Откъде можеше да знае той колко небивалици щяха да преживеят двамата?

— Да го кръстим с името на лъва — каза майката, — товарът ще му бъде по-лек!

— Не! — отсече бащата. — Къде си виждала лъв с магарешка опашка?

Тя се натъжи. Искаше синът им да не прилича на тях и да не се храни само с магарешки бодил. Но какво можеше да каже повече! Не знаеше дори името си да напише.

Примири се:

— Щом баща му, дядо му, пралядо му и всички от неговия род се казват Марко, защо и той да не се нарича така?

— Не! — отново се възпротиви бащата.

Той беше клепоух, но много упорит по характер. Наведеше ли врат, никой не можеше да го накара да тръгне.

— Ако го кръстим Марко — продължи бащата, — децата, които вместо „р“ казват „л“, ще му викат *Малко*. А той ще стане едно *Голямо магаре*.

— Нека го наречем Марколи!

Всички познаха гласа на чичо Мар. Наскоро се беше върнал от чужди земи, където остави последните две букви от името си. Отличаваше се и с друго. Често говореше, но не винаги на място. Станеше ли дума за някого, веднага добавяше: „Непоносимо е лятото за дебелака.“ А когато се сбогуваше, изричаше: „Последната капка прелива чашата!“

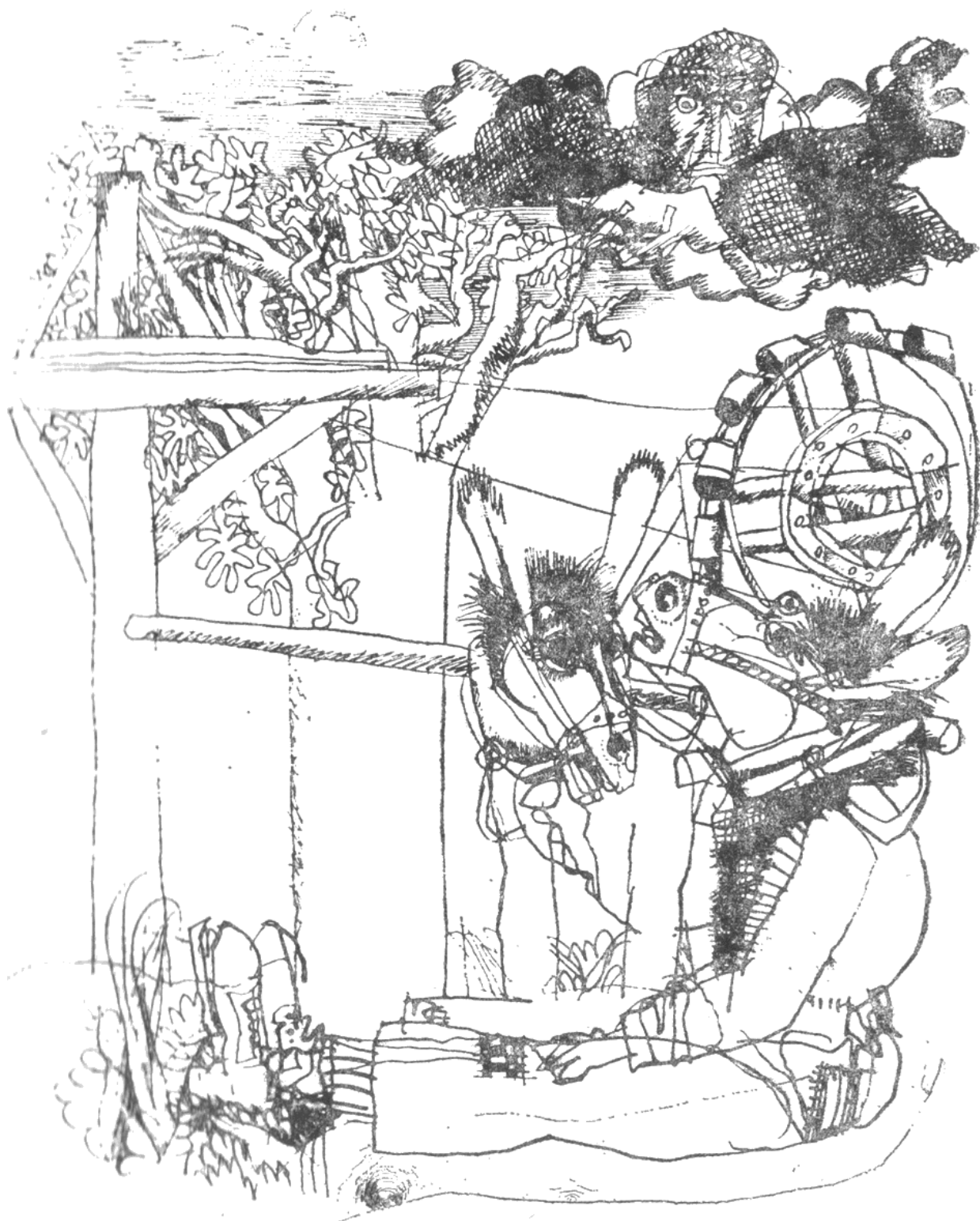
— Да го наречем Марколи! — повтори Мар.

— И това име не става!

— Защо?

Бащата отвърна:

— Щом го чуе някой, ще си помисли, че не става дума за име, а за въпрос: *Марко ли?* И веднага ще побърза да си отговори: О, той наистина е *Голямо магаре*!

— Добре! — съгласи се чичото. — Щом има нещо, няма нищо!
Не напразно се казва: изтърваната риба е винаги голяма.

Никой не се досети за какво говори. Затова се обадиха:

— Така е! Така е!

Този разговор щеше да продължи дълго, ако не беше се намесил неговият братовчед Вари го-Печи го.

— Какъв ден сме днес?

— Игнатовден! — каза майката. Тя броеше дните по имената на светите четиридесет мъченици. Отпред назад и обратно.

— Чудесно! — зарадва се бащата. — Да го наречем Игнат?

Трепнаха ушите на чичо Мар. Той не дочуваше добре, но това не му пречеше да се смята за най-умен от всички. И след като слухът му не беше уловил буквата „г“, тържествено провъзгласи:

— Добре! Нека се казва *Инат*. Едно име, което много ще му приляга.

Всички магарета нададоха такъв рев, че не се разбра дали някой не беше против.

Двамата братовчеди тръгнаха на училище. Скоро настъпи зимата — студена и мрачна. Инат започна да закъснява. Учителят си замълча един път, два пъти, а на третия ден му се скара:

— Къде се лутах в тази мъгла?

— Навън е страшна поледица — отвърна Инат, — едва-едва се добрах. Направех ли една крачка напред, следвах две назад.

— Как! — ядоса се учителят. — Тогава ти трябва да си далече от училището!

— Не — уточни Инат, — от време на време вървах обратно!

Отначало тетрадките им бяха изпълнени с такива кривандулки, заврънкулки и други първолашки качулки — не ти е работа. Само по пееене не срещаха никаква трудност: още от първия учебен ден им пишеха само шестици, макар че не винаги пееха по ноти.

И дълго щяха да продължават така, ако през един от часовете вместо „Боже, пази царя...“ не запяха „Боже, мрази царя...“ Така ги бяха подучили техните приятели.

Учителят, гащат петел, скочи като ужилен.

— Как смееете — изкукурига той, — как смееете да обиждате негово царско големство?

Дебелата показалка, която учениците наричаха дървен господ, изплюща по гърба на Инат.

— Но нали той е голямо куче?

— Как? — преградна учителят. От страх да не чуе някой тази дума, той се преметна презглава.

— Ами да — спокойно допълни Вари го-Печи го, — нали, когато говорел по телефона, не казвал ало, ало, ало, а ау-ау-ау!

На другия ден пристигна царска заповед. Учителят се опита да я прочете, но се оказа, че си е глътнал езика.

Дойде лично първият съветник на царя — господин Червените ботуши, — придружен от съдията — лалугер, наричан от всички Лалугера. Край тях ситнеше и съдържателят на странноприемницата „Старата лисица“, където цар Фе обмисляше повечето от държавните си дела. Първият съветник беше щъркел, който се различаваше от другите си събратя по това, че когато си отвореше клюна, за да разказва за своите някогашни есенни пътувания до остров Крокодил, забравяше да го затвори. Затова някои от поданиците го наричаха Голям Лала.

Голям Лала разкъса плика, сложи очилата и бавно прочете заповедта:

— За нечувана обида на негово царско големство... — Тук първият съветник прочете смутено имената на Инат и Вари го-Печи го и след като премигна няколко пъти, завърши — двамата се осъждат на доживотен труд в градината на цар Фе!

Като високопоставена особа той смяташе, че навсякъде жабите са без пари.

На свой ред Лалугера допълни:

*И на двамата братовчеди
край роднини, съседни,
сред градината стара
да се сложи самовара
и се впрегнат в долапа, защото
много дни, как мълчи колелото.
А къде сте видели и чули
цар без пресни марули!*

* * *

Завъртя се градинското колело. Вратовете на двамата братовчеди закоравяха. Те присядаха понякога на кратка почивка. Веднъж Инат каза:

— Гледаш го, уж цар от две букви, а лае. Лае срещу всекиго. Как може тогава да не го смяташ за куче? Но аз се кълна в своето копито, че ще разкъсам този хамут!

— И моя, драги братовчече — обърна се Вари го-Печи го.

Двамата се извърнаха. Край тях шумеше река Криволичи. За върха на клонестия дъб, който растеше наблизко, беше закачил ръкава си един облак — черен-начумерен, лют-надут, без да мирише на барут.

ВТОРА ГЛАВА

ЕДИН ОБЛАК, КОЙТО ПЛАЧЕ ОТ МЪКА

Този облак не ходеше на училище. Но нямаше дървена глава. Лягаше си на време и не пипаше слънцето с пръст. Знаеше, че е много лошо да се опариш.

Не че не му харесваше да върви. Той просто не можеше да ходи. Само плуваше.

Баща му, старият Облак, преди да се превърне на дъжд, каза:

— Синко, скоро няма да бъда вече Облак. И няма да се гушиш под сянката ми. Сам ще набираш пара и ще растеш. Бях беден и разпилян от зли ветрове. Затова не можах да събера достатъчно капки, с които да заплатя за твоето учение. От мен запомни само един урок, който съм чул от дядо ти: колкото по-високо летиш, толкова повече неща ще видиш... Запази тази тайна за себе си. Бъди умен! Защото умен е този, който умее да пази тайна и дружи с умни хора.

Младият Облак летеше към висините. Днес — над Северния полюс, утре — над Южния. В други ден — над екватора, където жеравите го носеха над главите си. По онова време техните шии достигаха чак до небето, а зебрите не ходеха по пижами. И носорозите не бяха толкова груби и глупави.

Сърцето му се криеше в една въздишка. Беше благ по характер и бистър по душа. А усмивката му — по-светла от слънцето. Вечер тя се превръщаше в лунна светлина. Някоя звезда трептеше върху неговите крила и цяла нощ му разказваше звездни сънища. Облака се събуждаше, усещаше, че е млад и свободен, и наново се понасяше накъдето му видят очите.

Само понякога беше тъжен. Измъчваше се, когато друг Облак го блъснеше с рамо, когато вятърът го удряше в гърба или появилата се вихрушка го усукваше на възел. Ръцете му потъмняваха. Той се издуваше от сълзи и започваше тихо и кротко да плаче.

Плачеше, щом го обидеха градоносни облаци. Плачеше, щом разбере, че някой планински връх го дърпа за косите. Беше готов да

заплаче и сега, когато ръкавът му се закачи за най-високия клон на дъба.

— Пусни ме, пусни ме — замоли се той на дървото, — това е последният ми ръкав. Аз съм беден. Нямам други палта.

Дървото не продумваше. И с брадва да го бяха ударили, пак щеше да мълчи като пън.

В това време господин Червените ботуши минаваше наблизко. Избираше с тъмничаря Джав място за царския лов. Той веднага реши:

— Опасността виси като облак.

Джав добави:

— Цар Фе трябва да бъде спасен!

— Оставете го на мира! — намеси се Инат. — Не виждате ли, че този Облак е изпаднал в беда?

— Беда — тракна с двете си саби господин Червените ботуши, — няма ли работа за този голтак, ами само се разхожда по небето!

Първият съветник смяташе, че освен да се върти градинарското колело и да се служи на цар Фе, друга работа не можеше да има.

— Аз имам работа — опита се да се защити Облака. — Когато се родих, баща ми се превърна в дъжд. Оттогава търся приятели.

— Ние ще ти станем приятели! — каза с радост Вари го-Печи го.

— Съгласен съм! — потвърди и Инат.

Тежката работа и хамутите, които висяха върху техните шии, ги караха да си мислят, че само с приятели може да се живее.

— Помогнете ми да си откача ръкава! — помоли с тъга изпадналият в беда.

— Забранявам! Забранявам! Когато един царски съветник забранява, всички трябва да се подчинят!

Сърцата на двамата братовчеди се свиха от мъка. Облака се измори да дърпа своя ръкав. По кафявата кора на дъба блеснаха няколко капки.

„Той плаче, нашият приятел плаче — мислеше си Инат. — Когато падат капки, един облак плаче. От мъка. Небето е толкова голямо, а той е самотен. Ние трябва да му помогнем!“

Вари го-Печи го беше още по-сърдечен от братовчед си. Той започна да повдига ту едното си ухо, ту другото. Това бяха знаци на особени букви, които само облаците можеха да четат.

Той му казваше: „Не плачи, мили Облако, ще дойде нощта и ще се помолим на светкавицата — тя ще те отърве от грубия дъб. Той е лош и смята, че цялото небе е негово. Затова така се е разклонил.“

— Дай да ти отрежа ръкава! — обърна се към него царският съветник.

Той литна към върха на дъба. Облака с ужас забеляза, че носи две саби, които се превърнаха в ножица.

„Значи, мислеше си Инат, той първо реже жабите с ножицата, а след това ги гълта. Иначе може да се задави!“

— Не, не искам! — отвърна Облака. — За какво ми е дреха с един ръкав. Това ми е последното палто. Спомен е от баща ми.

Дълго се молиха на съветника и двамата братовчеди.

Но щъркел от молба разбира ли? Още повече, ако е царски съветник! Смяташе, че всичко му е позволено и може не само да яде колкото си иска жаби, ами и да вие гнездо на всеки комин.

Без много да протака, той изтрака с ножицата си.

Щрак-щрак. При други случаи казваше трак-трак.

И от върха на дъба увисна ръкавът на белия Облак. Той така въздъхна, че скоро сълзите му рукохнаха.

Изчезна Облака. Отлетя щъркелът. Джав се изгуби край реката. Останаха само двамата братовчеди. Учудени. Натъжени. Сърцата им се свиваха. Можеха да имат един приятел, който щеше да им пази сянка. Или когато имаха време, щяха да си говорят с него как живеят жирафите на екватора и защо шиите им стигат до небето.

Привечер пристигна светкавицата и забеляза, че някой беше плакал върху дъба. Сълзите още не бяха се изпарили.

Като научи за случилото се, сърцето й потръпна от болки. Очите й засвяткаха:

— Този дъб трябва да бъде наказан! Не жаят куче, което хапе.

Замисли се за малко и пак засвятка:

— Трябва да бъде наказан! Приятелят се познава в беда, героят — в битка, родственикът — в несгода.

Колелото спря да се върти. Притихна градината на цар Фе. Изплашените братовчеди не очакваха добро. Думите бяха много сериозни, а когато една светкавица святка сериозно — може да се очаква само гръм и трясък.

Инат се опита да ѝ каже, че веднъж господин Червените ботуши бил говорил да си направи гнездо на самия връх.

— Облак работи! — каза светкавицата. — Прави ли се къща на баир?

Като се закани, светкавицата така светна, така тресна, че клонът, който закачи ръкава на Облака, стана на трески.

Градинарското колело се завъртя обратно. И много обратни неща се случиха тогава. Дори и небето сякаш се беше обърнало и лежеше по гръб върху дъното на синия вир, откъдето двамата вадеха вода.

От папура изпълзя една мишка. Косъмът ѝ беше настръхнал.

— Къде е котката Черна? — измюка тя. — Ще я науча аз нея!

Двамата братовчеди се спогледаха учудено: откога една мишка можеше да се заканва на котка. И то на Черна, която беше страшилище за целия миши свят!

ТРЕТА ГЛАВА

В КОЯТО ЦАРЯТ ИГРАЕ ШАХ, А ЩЪРКЕЛЧЕТО-ПОЩАЛЪОН ПОДАРЯВА ПОСЛЕДНОТО ПЕРО ОТ СВОЯТА ОПАШКА

Цар Фе се събуди в двореца и сладко се облиза. Езикът му висеше като пешкир.

Какво ли сънува тази нощ? Напрягаше ума си, но нищо не можеше да си спомни.

Той тръсна глава. По дяволите! Длъжен ли е един цар да помни, когато за това си има помощници! И седна пред шахматната дъска. Обичаше да играе сам.

Пред вратата се чу потракване на ботуши. Веднага се досети кой е. Когато откри щъркела в блатото и реши да го назначи за пръв съветник, последният каза: „Царю, аз съм бос, можеш ли да имаш такъв съветник?“ „Вярно е, че си бос — отвърна му тогава, — но си дългокрак. Можеш с широки крачки да изпълняваш заповедите ми. Освен това ми харесваш: гледаш от високо.“ А оня упорствуваше: „Но аз съм бос, нямам ботуши, нямам сабя.“ „Щом служиш на царя, всичко ще имаш!“

— Влез! — каза цар Фе.

Вратата се отвори. Господин Първия съветник се поклони и поднесе своите почитания:

— Трак-трак, трак-трак!

„Пак-пак, пак-пак“ — искаше да каже царят, но се сдържа. Пък и нямаше време, защото черният кон се беше устремил към бялата царица. Изрече само по навик:

— И какво стана след това?

Това беше въпросът, след който Първия съветник започваше да разказва за своето есенно пътуване до остров Крокодил. Едва ли

имаше някой в царството, който да не знаеше тази история.

— ... По суша ми беше лесно — каза Първия съветник, — но по море — страшна работа. Трябваше да вия гнездо върху комина на кораба. Есенният вятър надуваше своята гайда. Чакаше ме слънцето на остров Крокодил.

— Бре, какво ми пуши в каютата! — зачуди се веднъж капитанът, който управляваше кораба с мустаците си.

— Сигурно боцманът си е забравил лулата — подсети го помощникът му. Той имаше длъжност помощник-капитан и понеже беше добър моряк, отговаряше само когато го питаха. Четеше много, защото знаеше: пропадат знанията без дело, пропада човекът без знания, потъва корабът без капитан.

Двамата затарашуваха по пода, обърнаха леглото, на което спеше капитанът, разглобиха компаса. Стрелката тутакси отлетя на север като лястовичка.

Нямаше никаква лула.

— Капитане, капитане! — викна през това време боцманът. — Пускай котвата. Навлезли сме в морето на мъглите.

— Какви са тези мъгли? — недоумяваше капитанът.

— И аз не знам — сви рамене боцманът и дойде да отвърже от кормилото мустаците на капитана, — навярно скоро ще ни нападне някой ураган. Току-виж сме се блъснали в остров Крокодил.

Тримата се защураха объркани по палубата. Щяха още дълго да се щурат, ако капитанът не беше забелязал моя пъстър фишан над комина.

— Хей, готованко — кресна той, — ти ли си запушил комина? Ще се задушим от дима.

— Шах! — каза цар Фе и радостно потри ръце. Скоро царицата щеше да падне в плен.

Щъркелът продължи:

— Капитанът така се закашля, че корабът се разлюля два градуса северна ширина. Престорих се, че не чувам.

Капитанът взе капитанската тръба и викна колкото тръбата му държи:

— Да се махаш оттам, ще ти скъсам ушите!

Ядосах се и отговорих:

— Аз да не съм непослушно дете, че ще ми скъсаш ушите? Можеш само да ме оскубеш!

Капитанът продължи да вика:

— Къде си видял на корабен комин гнездо да се прави? Ще загинем от пушек. Не виждам кой мустак да засуча.

Отново се провикнах:

— А откъде да знам, че това е кораб; помислих, че е бяла къща, която плува в морето!...

— Шах! — не се стърпя цар Фе. На царски език това означава „Стига!“ И много пъти той го бе прекъсвал точно на това място.

— Царю — каза Първия съветник, — нетърпимо е да наблюдаваш игра на шах, когато е забранено да подсказваш!

В разгара на тази шахматна битка Инат, впрегнат в градинарското колело, напругаше уши, замислен за котката Черна. Къде ли да я открие? Защо мишката иска да я изяде?

— Сигурно някъде лежи по гръб — каза Вари го-Печи го.

— Котка по гръб не лежи — обади се братовчед му. И на свой ред попита: — А защо името на царя е от две букви?

— За удобство — отговори другият, — когато се казваш Фе, можеш по-лесно да офейкаш, ако ти се случи нещо лошо. Или ако нямаш време да си кажеш името...

Двамата прекъснаха този спор, защото нещо изтрака над главите им. „Бре — заключи Инат, — още някой дъб е отишъл по дяволите!“

Спряха. Погледнаха към небето. Нямаше никакъв облак. Само щъркелчето-пощальон беше се изправило над дъба и переше с клюна си като с автомат.

— Добър ден! Добър ден! Добър ден!

Това беше неговият щърков поздрав към тях.

— Хей, къде толкова рано? — попита Инат.

— Разнасям покани за бала... — каза щъркелчето. Двамата замълчаха. Дори Вари го-Печи го си помисли, че става дума за бала слама, и без малко да запита: „А мигар други ядат такова нещо?“, но не продума.

— О, че сте недосетливи — разсмя се щъркелчето, — цар Фе устройва бал.

— Какво е това бал? — не можеше да си спомни Инат.

— Особен празник в царското бласто. Един път в месеца.

Инат искаше да запита: „А какво прави през останалото време?“, но добави:

— За нас няма ли покани?

— Не! Вие може само да го наблюдавате.

... Харесваха му и двамата. Колкото и да бяха тежки хамутите им, стори му се, че са кротки и добри и винаги говорят само истината.

„Бедните — помисли си царският раздавач, — те не могат да хвърчат като мене, но са умни и честни. Пък и на земята има толкова хубави неща...“

До гуша му беше дошло да разнася само царски покани — днес за бал, утре за лов. Понякога му се искаше да захвърли всичко в някой комин на кораб, за който постоянно разказваше баща му — вече се досещате, че става дума за господин Червените ботуши, — но то никога не видя такъв. И пак разнасяше царската поща, а бързите телеграми изпращаше по клюновата азбука.

Каза им, преди да отлети:

— Само с добри и честни същества можеш да бъдеш приятел. А такива винаги си правят подаръци.

— Ние сме бедни... Нямаме какво да ти подарим! — почти едновременно извикаха те.

— Аз ще ви подаря.

— Ние също търсим приятели — обади се натъжено Инат. — Имаше един Облак, който плуваше сам в небето и търсеше приятели. Но този клонест дъб го закачи. Толкова сълзи проля, че не остана нищо от него. Твоят баща, господин Първия съветник, срязва ръкава му.

Щъркелчето се засрами. Клюнът му почервения още повече. Усети, че ще заплаче, затова побърза да каже:

— Ето ви едно малко перо. Последното от моята опашка. Толкова много раздадох, а никой не ме повика до днес. Потрябвам ли ви, размахайте го и кажете:

*Щърко, щърко дългокрак,
искаш ли да дойдеш пак,
искаш ли да тръгнеш с нас —
край реката Криволича
твоя чуден полет птичи*

ни е нужен за компас.

И аз веднага ще дойда.

— Какво е това компас? — попита Инат, когато белият раздавач се изгуби от погледа им.

— Компас ли? — повтори Вари го-Печи го, защото и той гледаше как една бяла точка се стопява под слънцето. — Не съм виждал какво е, но съм чувал, че когато тръгнеш на път, той е най-верният от всички приятели. Никога няма да те заблуди.

— А на какъв език говори?

— Той не говори, а само с желязна ръка показва накъде да вървиш!

Докато Инат въздишаше и си представяше как върви след една невидима ръка, а конят на цар Фе беше пленил бялата царица, към двореца се приближи Мар. Там никой не му казваше чичо. Наричаха го „сеньор“, както беше пожелал, защото не можеше да търпи местното „господин“.

Сеньор Мар отговаряше пред царя за две неща: да надушва мислите на хората и да следи имената на новородените да не превишават по дължина с повече от две букви името на цар Фе. „Две и две прави четири — повтаряше Мар. — Който е щедър, не е нужно да е смел.“

— Царю! — каза той, като затвори вратата зад гърба си и падна на колене. Шахът беше прибран. — Четиридесет пъти режи и един път мери!

Това беше неговият поздрав, който много се харесваше на Фе. Той смяташе Мар за един от най-умните свои помощници.

Цар Фе нямаше какво да допълни. Мълчеше и господин Първия съветник.

— Мислят хората — каза Мар, — мислят даже и когато спят. Това наричат сънища.

— А какво мислят? — попита Фе.

— Не всяка мисъл мирише на добро.

Тук Фе шавна с опашка. Мар се доизказа:

— Някои мисли миришат на колендро.

— Сигурно някъде из царството вали град — досети се Фе. Той завърши с една мъдрост, научена от Мар: — Те ти глупост Спасовден!

— Така е, царю, ти — ден, ти — нощ! И с кръщаването всичко е в ред, само един Бе-е ни затрудни малко. Той наведе рога и каза: „Никога синът ми няма да се казва Ха — така му бяхме предложили, — да знаете колко ме интересува, че някакъв си дундест цар се казва Фе!“ После се изсмя: „Хо, да му се не види и глупавото име!“ Царският писар записа името на сина му: Ха-хо. А Лалугера — още по-просто: Хахо. Но Бе-е протестира: „Вие ще видите, господа, че синът ми не е никакъв Хахо, а едно напълно разумно същество!“ Трябваше да му изправим рогата, за да знае как се изпълняват царските заповеди. Ето защо аз винаги казвам: не се захващай за никаква работа, захванеш ли се — доведи я докрай!

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

АЛО... АЛО... АЛО... ГЕНЕРАЛНИЯТ ЩАБ

Когато червеният гребен на слънцето се показва над двореца, царят чу да се кудкудяка. Това го ядоса.

— И кокошки ли сте поканили? — попита той своя Пръв съветник. — Тук петел кукурига!

Съветникът прибра токовете на ботушите си. Побърза да успокои Фе:

— Царю, никакви кокошки не са канени на бала, те само предават от плет на плет; че всичко за него е наред.

— Не обичам да се предават вести! — заповяда той и господин Червените ботуши — трак-трак, трак-трак, — записа това царско нареждане. — Аз не съм издавал такива.

— Тъй вярно! — тропна с ботушите си съветникът.

От дългогодишната си служба в двореца беше разбрал: само с „тъй вярно“ можеш да служиш на цар.

— Тогава ме остави да спя! — нареди той. — Не може довечера, когато всички танцуват, аз да дремя. Нека ми донесат закуската. Нали беше казано, че...

— С празна глава може да се живее, но с празен стомах — не! — допълни съветникът.

— Ти винаги се обаждаш не на място! — забеляза Фе. — Искях да кажа, че гладния сън не го хваща.

„И когато спи — царят вижда чрез своя съветник!“ — помисли господин Червените ботуши. Но като видя, че Фе сладко заскимтя, отлетя да инспектира времето.

Освен съветник царят му беше дал и длъжност инспектор, която му позволяваше да се меси кога да вали дъжд, кога — град.

„Довечера не трябва да вали! — заповяда той на близките облаци. — Къде-що има козина и перушина — ще стане на гъба!“

Царските балове бяха най-големите празници в двореца. Всички крайблатни пуйки отрано започваха да вчесват опашките си, оправяха

плисетата на пухкавата си перушина, а някои от тях превързваха с копринени шалчета увисналите си гуши. Не оставаха назад и патиците, които не бяха толкова разточителни. Все пак и те държаха да покажат лъскавата си перушина. Тук-там се стягаше и някоя гарга. Но те се брояха на пръсти.

И така — блатото ставаше място, около което започваха да се въртят всички. То се превръщаше на блатовъртеж.

Така беше и тази вечер.

Най-напред пристигнаха пуйките. Затова се наричат пуйки, защото само не си им рекъл пуй-пуй, и току-виж, че са довтасали — надути и шарени. Една по една заеха местата си около брега, а някои от тях все още продължаваха да се занимават с перушината си.

Не бяха минали и пет минути, ето че пристигнаха и фът-фът — патиците. В това царство ги наричаха Фътки. Защото, когато фъткаш, трябва да се наричаш фътка, а не — ни в клин, ни в ръкав — патица. Вярно е, че понякога казваха па-па, но то беше само когато бяха гладни. През останалото време на годината те фъткаха.

Показа се сеньор Мар. Вместо да поздрави както му беше редът с „Добър вечер“, той само леко процеди през зъби: „Чао! Чао!“ Не можеше да запомни, че това означава довиждане.

„Умна глава!“ — сподели с приятелката си най-шарената Фътка.

Блатото се оживяваше. Двама слуги-булдоци бяха го парфюмирали с особен блатен парфюм. Най-шарената Фътка успя да прочете, че върху шишенцата, които държаха в ръцете си, беше написано „Жабуняк“. И отново се обърна към приятелката си: „Това е любимият парфюм на господин Червените ботуши. Ах, как ухае той!“

Между присъстващите летяха комари, облечени в царски фракове. Те носеха върху дългите си хоботи зелени подноси с чаши шампанско. И така изкусно пикираха като изстребители, че им оставаше време да пощипнат някоя и друга гостенка — къде по бузите, къде по ръцете.

„Ох! Ах!“ — викаха последните, но всичко се приемаше за смях и веселие. Неудобно е да отидеш на бал и да се оплакваш, че те хапят комари.

Изведнъж всичко притихна. В настъпилата тишина летеше къс и трепетен шепот:

— Иде.

— Кой?

— Той.

— Къде е?

Мар настъпи една фътка и учтиво помоли да бъде извинен. Още дълго щеше да я увещава да му прости, ако в този миг не прозвучаха фанфари. Блатното общество замря. Пред очите на всички се показа цар Фе. Изглеждаше добре. Беше спал целия следобед, без да сънува нищо. Той седеше в своята царска колесница, теглена от четири водни кончета.

— Т-пр, т-пр, мирно!

Слугите едва ги удържаха. Те бяха толкова леки, че се плъзгаха по водата като стрели. Няколко бронирани костенурки бяха нащрек. А през това време — бавно и тържествено — над главите на всички се разнесе мелодичният жабешки хор „Боже, пази царя...“

Царството беше опазено, Фе пристъпи, огледа с царски поглед къде-що имаше гарги, фътки и пуйки. Пред очите му се мярна господин Червените ботуши, съдията — лалугер, двамата булдоци и Башдиригента, който отговаряше за царямонияла. Двамата бяха в роднинска връзка и единствено на него Фе беше разрешил да носи дълго име. Той имаше такъв глас, че когато завиеше, чуваше го дори тъмничарят Джав, в която и царска тъмница да се намираще.

— Кой пръв ще скочи? — попита Фе, когато цялата царямония завърши.

На кого не се искаше да скочи! Чия перушина не трептеше да се покаже пред царя! Чия козина не искаше да блесне пред царския поглед!

Но всичко си имаше ред. И никакви ботуши не можеха да направят дори стъпка, докато не излезе господин Червените ботуши.

Той застана пред всички. Царят, както беше обичаят, повтори пак:

— Кой пръв ще скочи?

— Аз — чу се тъничък писклив глас, — на драго сърце!

Беше обикновена жаба от местния гьол. Край двораца, имаше много жаби, но тя се различаваше по това, че роклите и бяха с тъмнотеленикав цвят. А лицето ѝ — с лунички — най-голямата слабост на господин съветника. Какво го интересуваха пуйки, фътки, гарги. Щом си се родил щърк, винаги ще мислиш за жаби.

Когато царят за втори път питаше „Кой пръв ще скочи?“, което на негов език означаваше „Кой пръв ще започне танца?“, тя беше тази, която винаги отговаряше първа: „Аз... на драго сърце!“

Затова всички ѝ казваха: Надраго Сърце.

Надраго Сърце доближи Първия царски съветник. Той удари токове, ботушите му звъннаха като камбана... Двамата полетяха във вихрен танц. Тя примираше от радост, подета от клюна му, и си мислеше: „Колко е хубаво да имаш криле!“

Музиката свиреше. Башдиригента хващаше нотите за опашката и ги караше да квакат колкото им глас държи. Всички ги гледаха завистливо. Господин Червените ботуши и Надраго Сърце се издигаха, издигаха...

Цар Фе ги проследи с поглед, докато се изгубиха в далечината.

— Пак ще сбърка посоката — въздъхна той, замислен за своя Пръв съветник. — Не може, а обича да хвърчи нависоко.

— Ти — слънце, ти — луна — обади се Мар, който стоеше от лявата страна на Фе, готов да надуши всичко. — Колко пъти съм му казвал да си гледа блатото, ама той току размахва криле.

Мар спря да говори. Дъхът му секна. Той забеляза, че два далекогледа са вперили стъклениите си очи: единият — към него, а другият — към цар Фе. „Чуждестранни разузнавачи“ — веднага заключи той.

— Царю — каза Мар разтреперан, — тук мирише на нещо.

— На жабуняк! — отговори Фе.

— Не, ваше височество, искам да кажа, че забелязвам нещо нередно... Някой ни разузнава.

— Да се удави! — заповяда той.

Далекогледите, цял метър всеки един, изчезнаха между присъстващите. След малко отново се показаха от другия край на блатото.

— Ето ги, натам... натам... — викаше Мар и ги сочеше на двамата царски слуги, готови да разсекат всеки, осмелил се да наруши царския празник.

Някой се обади:

— Какво е това разузнавач?

— Нещо страшно, с далекоглед — отговори му друг.

Намесиха се още гласове:

— Казват, че имал рога!

— Виждал всичко!

— И той ходел с червени ботуши.

— Ами! Това е същество, което се стреми да ми открадне диригентската палка.

Разяснението на Башдиригента поуспокои блатния свят. Той допълни:

— И след това да настъпи цяла квакофония.

— Не квакофония — поправи го Мар, — а какафония.

Донесоха царския телефон. Фе грабна слушалката. Искаше да вдигне на крак царската гвардия. „Това не е на добре — мислеше той, — когато те наблюдават с далекоглед, изглеждаш много жалък! И малък, колкото залък.“

— А-у, а-у, а-у — викаше задъхано Фе.

Нито се обаждаше някой, нито дохождаше.

— А-у, а-у, а-у...

Помъчи се и Мар:

— Ало... ало... ало... Генералният щаб!

Той дълго викаше като хала. Напразно! Всички генерали бяха на бала.

Изморен, Мар се наведе към Фе:

— Ваше височество, нещо се е заплело в царството!

— Щом се е заплело — каза Фе, — заповядвам: от днес нататък никой да не плете на кука!

ПЕТА ГЛАВА

СЛОНЪТ РАЗПЛИТА ВСИЧКО

Малко преди да станат тези удивителни събития, господин Червените ботуши, прибрал ботушите си под мишница, летеше блажено по небето.

Разтвореше ли криле — забравяше всичко.

— От високо светът изглежда по-друг! — каза Надраго Сърце. — Синее. Аз си мислех, че е зелен.

„Така е! — искаше да каже щъркелът. — Всеки има свой поглед за него!“

Но къде се е видяло жаба да млъкне. Ту го хвалеше, че лети като гълъб, ту му разказваше врели-некипели, които го унасяха в сън.

— През ланина година...

— Каква е тази ланина година? — попита той през зъби.

Тя се поправи:

— През миналата година всеки пръв танц беше наш.

Господин съветникът не издържа. Понесен от спомени, с широко отворен клон той каза:

— Така е! Така е!

Нещо цопна край двамата братовчеди. Те подскочиха от страх.

— Олеле-мале, хванаха ни! — извика Инат и хукна да бяга.

— Кой ни е хванал, не бой се! — успокои го Вари го-Печи го, който забеляза, че това, което цопна във вира край тях, не беше никакъв царски гвардеец, а Надраго Сърце.

Инат спря. Вдигна далекогледа и го насочи към цар Фе. Той викаше ядосано, размахваше телефонната слушалка. Мар се въртеше като побъркан.

Насочи своя далекоглед и Вари го-Печи го. Беше му интересно да наблюдава всичко през лупа.

Вчера, когато малкото щъркелче им предложи последното перо от опашката си, те не се забавиха да направят това, което беше казано. Инат го взе, размахва го и започна: „Щърко, щърко дългокрак...“

Техният приятел долетя. Тогава веднага му поискаха два далекогледа, с които наблюдаваха сега какво става покрай цар Фе.

— Бре, да му се не види — вайкаше се Мар от другата страна на блатото, — не стига, че ни наблюдават, но и нещо ни плетат!

— На кука ли? — попита Фе.

— Нашите неприятели ни плетат нещо — повтори Мар.

— Как! — ядоса се Фе. — Нали забраних в цялото царство да се плете с дървени игли.

Мар се изпоти, докато обясни:

— Когато те наблюдават отдалече, значи, че нещо са ти намислили.

Фе не се предаваше:

— У нас вече никой не носи такива чорапи. Ходят само с полонови. Попитай Първия ми съветник — и той това ще ти каже! А ти — плетат, та плетат.

— Царю! — обади се Мар. По гласа му личеше, че се моли: — Не по-лонови, а най-лонови... Трябва да изпратим съдията да разузнае — нали затова е съдия: да прецени точно какво става и какво трябва да се прави.

А сега да се върнем отново при Инат и Вари го-Печи го.

Господин Червените ботуши продължи да лети, без да забележи, че Надраго Сърце вече лежеше във вира на двамата братовчеди. Той се издигаше нависоко, после падаше като топка надолу и държеше клюна си отворен. Толкова му беше приятно, че реши за миг да опъне и ботушите си: това беше особен полет, наречен „царски“, и той го правеше само когато беше сигурен, че го наблюдава Фе.

Този път царят не го забеляза, но и щъркелът не видя, че приближава телефонните жици, които опасваха двореца като тънки повои. Съветникът затвори очи, премижа от радост и... ги преплете до една.

— Какво е това — попита Инат, който се беше поуспокоил, че няма наблизо царски гвардейци, — нещо се белее като звезда на телефонните жици?

— Прилича на бяло знаме — каза Вари го-Печи го и задържа далекогледа си към него.

— Значи — разсъждаваше Инат, — някой е решил да се предаде още преди да е започнала войната.

— Той е страхливец!

— Може би е победен?

— Приятно е да преследваш победения враг.

— Победен или не — само страхливият се предава.

Добре, че се показва мишката.

— Какво спорите — намеси се тя, — какви знамена бълнувате! Не виждате ли, че това е царският съветник.

— Хайде де — не искаше да вярва Инат или просто му беше в характера да се противи, — може да е, а може и да не е!

— Че кой го кара да лети с отворен клюн? — забеляза Вари го-Печи го.

— Карат го, не карат го — това е. Ето как се объркват царските работи.

В същия миг, озадачен от появата на двата тайнствени далекогледа, цар Фе викаше в телефонната слушалка. Но каквито и звуци да издаваше, телефонът мълчеше като заспал. Оттам и оттук — ни звук.

Лалугера припълзя наблизо. Едва си поемаше дъх.

И той разказа накратко какво се беше случило с господин Червените ботуши.

Цар Фе зави от яд.

— А... — след това каза: — Бе... — и така щеше да изреди цялата азбука, ако изведнъж не му хрумна, че трябва само да ругае.

Той повтори толкова високо, че и двамата братовчеди го чуха:

— А... бе... този щърк защо не си затваря устата, когато лети, ами ме заплита като в кълчища? Цар ли съм, или пиле?

— Цар на царете! — реши да му угоди Мар.

Царят беше много разлютен:

— Няма какво да ме правиш на шахиншах... Повикай веднага слона... Точно бях решил и аз да се повеселя, както всички други, а ето че трябва да разплитам заплетени въпроси.

Държеше в ръцете си телефонната слушалка. Като по чудо тя проговори. Но всичко беше толкова объркано, че Фе не знаеше на кое къде да хване края.

— Научи ли? — питаше от дън земя някакъв глас.

— Нищо няма да науча! — отвърщаше му друг. — Когато стана ученичка, тогава ще научавам...

— Научи ли, че е дошъл индийският факир По Икиндия...
Водел... две глави...

На Фе му стана ясно какви са тези две глави. И как могат да се водят.

Някакви други гласове прекъснаха този разговор:

— И тогава папагалът казал: ако не искаш да бъдеш папагал, не повтаряй всичко, каквото чуеш! Знанието зависи от учението, уважението — от делата, благополучието — от усърдието, наградата — от случая.

Царят се досети, че някой разказва приказки.

В слушалката продължи да шуми:

— ... Ако едната кажела „а“, другата и тя казвала „а“. Никак не бързала да каже „бе“.

Това „а“ — „бе“ страшно ядоса царя. Той се развика:

— Хей, няма да си правиш шеги с мен! С цар шега не бива!

Никой не го чу. Затова пък той слушаше:

— Ето че пристигнах, ваше височество!

Да се чуе глас по жицата — това беше обяснимо, но как можеше да се пристигне по нея?

Цар Фе дълго щеше да се чуди, ако не беше забелязал, че пред него кротко стои слонът, огромен като планина. С две неща се занимаваше той: да гаси пожари и, макар и по-рядко, да разплита заплетени работи. В останалото време сладко хрупаше тревата край Криволичи и гледаше да е по-настрана от царя. Помнеше от баща си: „Бог високо, цар далеко — ето какво трябва да знаеш, скъпи синко!“

Баща му остана в далечните джунгли, а той тръгна по света да изкарва хляба си сам. „Така е по-сладък“ — казваше той, когато го питаха защо не си седи в къщи. Понякога добавяше: „Който е силен, може да живее навсякъде!“

— Заповядвам ти — нареди Фе — веднага да разплетеш всичко! Ще загинем без връзка със света! Някои ни наблюдават с далекоглед, дълги цял метър.

Без да разбере какво е това далекоглед, слонът тръгна към Криволичи. Не го беше страх от нищо. Имаше щедро сърце. Не задаваше излишни въпроси. А каквото вършеше, правеше го смело.

Той натопи хобота си в реката и дълго пи вода. После се запъти към оплетените ботуши на господин Първия съветник. Преди да

започне работа, слонът каза:

— Хей, господине, стига си трептял като лист. А подпиши акта...

— Какво е това акт? — запита Инат, защото за първи път чуваше тази дума.

— Драги братовчеде, трябва ли всичко да ти обяснявам? Повече трябва да четеш. Тогава и повече ще знаеш.

Все пак Вари го-Печи го разказа, че когато се случи нещо лошо или някой наруши законите на царството, трябва да подпише, че наистина е извършил лошото.

— А който не знае да пише? — запита отново Инат.

— Той трябва да ходи на училище!

Тогава се обади господин Червените ботуши:

— Какъв акт да подпиша? Не виждаш ли, че съм се усукал като прежда, а ти ме караш да пиша!

Майсторът по разплитането на заплетените неща не каза нищо повече. Потопи хобота си в Криволича. Насочи го нагоре. Пое дъх колкото една вихрушка. И към нещастния съветник полетя такъв воден гейзер, че баня като тази той нито помнеше, нито щеше да види.

Зън... зън... звъннаха жиците и всяка взе да си гледа работата. И да си знае думите.

Съветникът се изтърси като мокър щъркел, избърса ботушите си и първите му думи след това бяха:

— Къде си, скъпа?

— Тук съм... тук съм! — обади се от вира Надраго Сърце.

Зарадван, господин Червените ботуши кацна край брега, за да й поднесе горещите си извинения.

Винаги, когато изпуснеше някого от високо, дълго му се извиняваше.

Слонът набързо взе подписа. Забеляза за миг двамата братовчеди — искаше да ги запише за свидетели, — но вниманието му беше отвлечено от нещо, което цвърчеше в краката му. Беше мишлето. То отново търсеше и се заканваше на котката Черна. Когато го поръсиха с капчица вода, мишлето се зарадва:

— Добре, че най-после заваля. Не се живее в суша!

— Как се казваш? — поиска да го заговори слонът. Той обичаше да говори с такива, които са по-малки от него.

— Кой, аз ли? — цвъркна мишлето.

— Ти, приятелю.

— Името ми е Никакво. Едно нищо и никакво мишле.

— Че как така ще се наричаш Никакво! — чудеше се слонът. Хоботът му още не беше изсъхнал и блестеше под звездите като бамбук. — Може ли нещо да се нарича Нищо?

— Може, може — изписука мишлето. — Когато си малък, името ти няма никакво значение.

— Че как да няма значение? В едно староиндийско стихотворение, което помня от своя баща, се казва:

*От словото се ражда слово,
а името — от имена.
Така от зърното отново
пораждат се зърна.*

— Как тогава се обръщат към теб?

— Просто — мишле. И нищо повече. Ей, мишле... Или — ало, мишле... А царят ми вика: а-у, а-у, а-у, мишле. Да умреш от страх. Друг пък — милото ми мишле. Така е по-удобно. Без име.

— Как така?

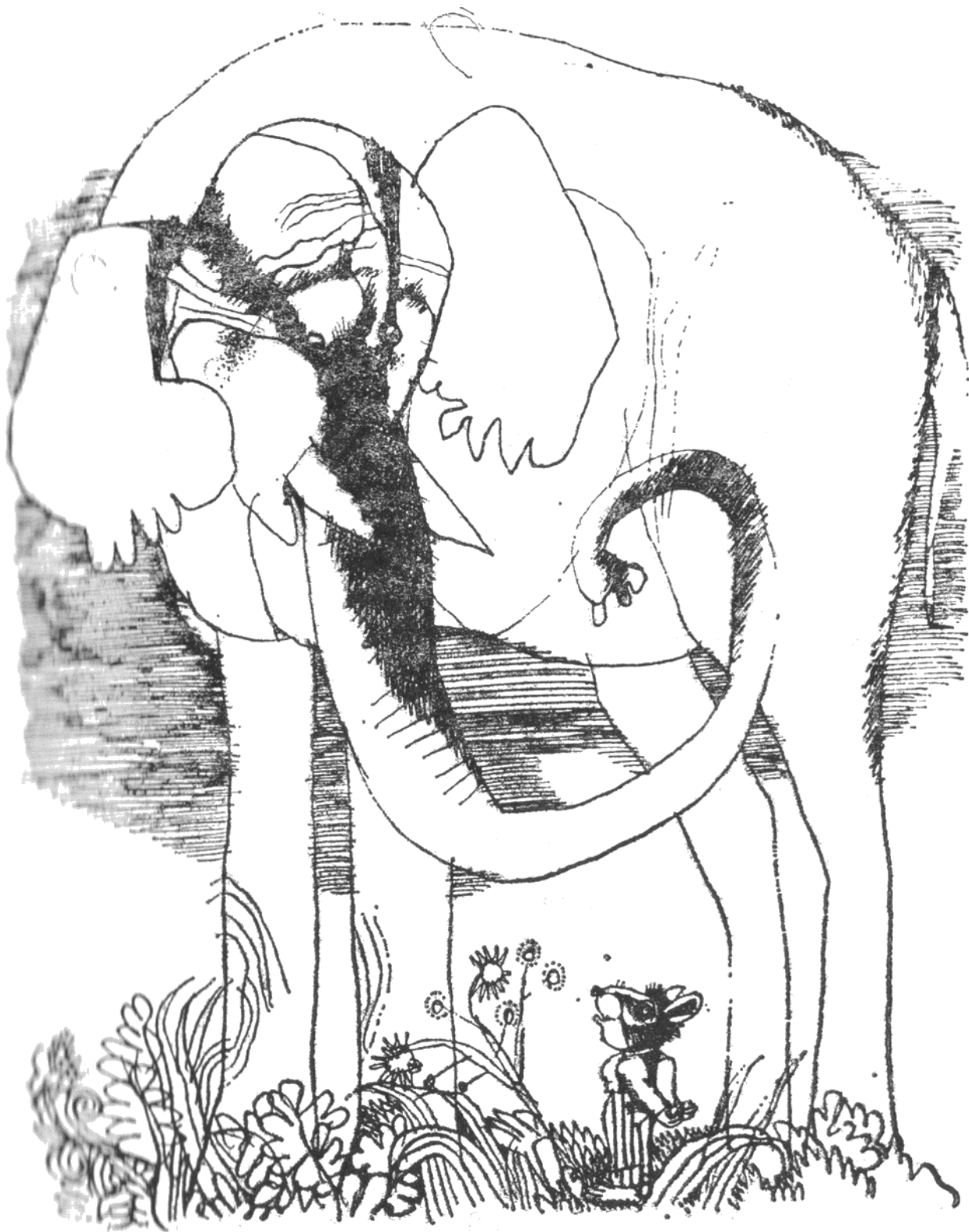
— Така — продължи да си цвърчи мишлето. — Аз пък съм запомнил от дядо си, стария мустакат Мишок:

*Макар и в къщи да са се родили,
вреда ни носят мишките и страх.
Към котките оставаме ний мили,
защото полза имаме от тях.*

— Това не е точно така! — опита да се защити слонът, учуден, че и мишлето разбира от староиндийски стихове.

— Така е, така е! — продължи мишлето. — Нали тази дума по цял ден се повтаря от господин Червените ботуши. А що се отнася до мен, така е по-удобно. Без име. Друго е да се казваш Слон. Стъпваш от високо и хич не му мислиш кой ще ти попадне под краката.

Стана му много тъжно. Него, който беше толкова внимателен, че и муха не искаше да настъпи, винаги го смятаха за груб, понеже имаше огромен ръст.

А сърцето му беше по-нежно и от лотос.

И онези от вас, които по сърце приличат на него, нека повече не четат. Много чудесии и много мъки се изсипаха като дъжд след това. Но кой можеше да предположи, че ще се случат?

ШЕСТА ГЛАВА

КРАЙ ДВОРЕЦА НЕОЧАКВАНО СЕ ЯВЯВА ИНДИЙСКИЯТ ФАКИР ПО ИКИНДИЯ С ДВАМАТА СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ ЧАН И ЧУН

Господин Червените ботуши успя да се подсуши набързо и дотича при цар Фе.

— Да се удавят! — викаше той. — Да се удавят!

Царските слуги го хванаха за перата и го повлякоха към блатото. Единият от тях се осмели да попита:

— Кой друг?

Царят не преставаше да крещи:

— Да се заловят двамата с тайнствените далекогледы... И да се удавят!

Щяха да направят ужасна грешка. Без малко да потопят на дъното господин Първия съветник. А това беше най-страшното наказание тогава.

— Ваше височество — каза съветникът, — вие сте прав!

— Да не искаш да управлявам седнал? — прекъсна го царят.

— Не, царю — продължи господин Червените ботуши, — вашата заповед е права. Забранено е да се наблюдава царя отдалеч. Още повече с далекоглед. Така може да се добие грешна представа за него.

— Ето защо аз казвам: четиридесет пъти режи, един път мери! — чу се гласът на Мар.

Дойдоха Башдиригента, Лалугера и тъмничарят Джав.

Приближи се и Мар.

— Сеньор Мар — обърна се царят към него, — веднага да се разбере кой е пристигнал без покана на бала. Какви са тези чуждестранни разузнавачи? Да не съм започнал война? С Този Дето Духа?

Всички се втурнаха да търсят тайнствените посетители. И какви бяха тези странни далекоглед!

— Цял метър — шепнеше Башдиригента, — ех, да имах такъв, нямаше да дирижирам с тази малка пръчица. Само щях да гледам кой пее и кой се преструва на певец.

До него тичаше Лалугера.

— Да беше попаднал в моите ръце, нито една грешна присъда нямаше да издам. Щях да оглеждам престъпниците до последната запетайка.

Обади се и Джав:

— На мен не ми трябва. Можеш ли да гледаш в тъмница с далекоглед! И два да ми дадат — не ми трябват.

Пристигна и царската гвардия — един взвод верни войници на Фе. Със саби и ботуши. Те се пръснаха да заобиколят блатото, защото посетителките вече примираха от страх. Някои от тях се бяха сгушили под трона.

Първият арестуван беше индийският факир По Икиндия. По същото време той обикаляше на кокили покрай двореца и викаше с всичка сила:

— Насам, насам, господа... В шатрата на По Икиндия ще видите невиджано нещо. Сиамски близнаци... Две глави... едната ако каже „а“, и другата казва „а“. Две глави — лика прилика като два стръка иглика. Чан Так и Чун Инак от Сиам, където хората се раждат двойни, но са съвсем спокойни.

Цар Фе наостри уши.

— Насам, насам, господа... Ще видите невиджано нещо... Който вижда ясно, ще гледа прекрасно, а който е късоглед, ще му дам далекоглед.

Гвардейците се спуснаха и го събориха на земята. Захвърлиха кокилите му. И го поведоха към царя. Това „далекоглед“ ги караше да го подозират, че той е един от тези, които търсят.

— Чакайте, чакайте — молеше По Икиндия, — позволете ми да си взема магическия бастун!

— Кой вярва сега в магии — срязва го първият гвардеец, — още повече — индийски. Стига си плашил децата с измишльотини и бабини деветини.

— Те не се страхуват от магии... Вас ви е страх... да не ви превърна в маймуни.

Той каза нещо на староиндийски.

Гвардейците се огледаха смутени.

— Ти какво виждаш? — попита първият гвардеец.

— Маймуна! — отговори стоящият до него мундир, който се водеше като втори гвардеец.

Той от своя страна попита третия:

— А ти какво виждаш?

— Маймуна! — отговори оня.

— Маймуна... Маймуна... — взе да се чува наоколо.

По Икиндия се наведе, взе бастуна си и каза на своя древен език:

— Морибилан, стиривиджан...

И след това го преведе, за да го чуят всички:

— Не бъди глупав като глиган!

Гвардейците ахнаха от изненада, като видяха, че пак са си същите щъркове, каквито се бяха родили и каквито щяха да си останат.

— Господин Икиндия — каза цар Фе, който беше успял да се приближи, смаян от чудото, което, видя...

— По Икиндия — поправи го факирът.

— Господин По Икиндия — започна пак Фе, — какъв е този далекоглед, за който споменавате. Аз не обичам да ме наблюдават отдалече.

— Това е далекоглед за този, който е късоглед, а за този, който вижда прекрасно, всичко е ясно!

Нищо не стана ясно на царя от тази древноиндийска мъдрост. Но той заповяда да оставят факира на мира.

След малко далече край двореца отново се чу:

— Насам, насам, господа... Ще ви-ди-те неவிжданo нещо... Там хората се раждат двойни, но са съвсем спокойни.

СЕДМА ГЛАВА

ПО ИКИНДИЯ ПОКАЗВА НЕВИЖДАНО НЕЩО

Голям страх изживяха двамата братовчеди.

Сгушени в папура, сърцата им щяха да се пръснат, когато дочуха, че цялата царска гвардия е хвърлена в претърсване на района. Никой не ги беше поканил и беше по-ясно от луната, че техните далекогледни, дълги по цял метър, бяха предизвикали голямата бъркотия на царския празник.

Още повече, че слонът беше вече разплел всичко заплетено.

Хукнаха да тичат, накъдето им видят очите. Бягаха и залягаха, крачеха и плачеха с душа, от скръб присвита, и риеха с копита. Когато нямаше вече къде да се дият, призори забелязаха една огромна шатра, разгърнала шалварите си край двореца. Стори им се, че е купен сено.

— Ето го нашето скривалище! — каза Инат.

— Тук никой не може да ни открие — обади се и Вари го-Печи го.

Двамата се гмурнаха едновременно. Бяха страшно изморени. И заспаха непробудно като магарета, заровени в сено.

Цяла нощ По Икиндия обикаля по тези места, край къщи и колиби, надникна сред дворове и стаи. И все повтаряше; „Насам, насам, господа... ще видите невиджано нещо...“ А през това време неговите сиамски близнаци Чан Так и Чун Инак се търкаляха из широката шатра, която им служеше за дом и за място, където По Икиндия ги показваше на любопитните хора. По този начин изкарваше по някоя и друга пара, за да преживеят.

Когато се родиха Чан и Чун, баща им — богат и свадлив човек, но с евтин характер — поиска да ги хвърли в морето.

— Що за чудо е това — развика се той, — аз едва щях да изхранвам само един, а той взе, че се роди двоен. Значи трябва да харча два пъти повече... Да се удавят!

Дори и не искаше да чуе за сълзите на майка им.

Слугите ги понесоха към морето. И те бяха бедни, но имаха милостиви сърца. Чудеха се какво да измислят, за да ги оставят живи.

По това време по тези места минаваше По Икиндия. Всички в неговия род бяха магьосници, укротители на змии, заклинатели на огньовете. Някои от тях гълтаха саби и ножове като памук. Ядяха чаши и паници. Други закусваха с ибрици.

Щом видя двамата близнаци, и като научи, че ще ги хвърлят в морето, той падна на колене и започна да се моли на староиндийски: „Морибилан, стиривиджан...“ Слугите се уплашиха. „Бог говори чрез неговата уста“ — си казаха те. И се разбягаха като ужилени от коприва.

— Скъпи мои! — каза По Икиндия.

— Чан!

— Чун! — обади се и брат му.

— От днес нататък вие ставате мои синове. Ще пътуваме и ще удивляваме хората. Понеже сте двойни, всяко дете ще ви обича двойно повече.

Чан и Чун пътуваха и лудуваха. Бяха радостни, че над главите си имат покрив.

Татко По Икиндия се грижеше за всичко останало.

Не се смущаваха, че трябва да се показват на познати и непознати. Ако единият си извадеше езика, и другият вършеше същото; щом Чан кажеше „а“, Чун не казваше „бе“.

Понякога, когато на Чан му се приспиваше, той молеше Чун: „Затвори си очите, че през тях минава светлина и не ми дава да заспя.“

Търколеше ли се единият, и другият трябваше да върши същото. А когато закусваше единият, другият, колкото и да не беше гладен, не можеше да устои пред всичките лакомства, които купуваше татко По Икиндия: черен пипер и небет-шекер; кимиони, лимони; чай от лиани; банани; риба есетра, дълга два метра.

А що се отнася до страх, тази дума хич и не искаха да чуят. Страхува ли се човек с две сърца и четири ръце! С четири души едновременно можеха да се борят.

И нямаше да се изплашат никога, ако, както си лежаха в леглото призори след царския бал, нещо не надигна чергата на шатрата. Показа се първо една умна глава с големи очи и уши, след това още една умна глава — със същите очи и уши...

— Олеле, тате — каза Чан, — това е чудовището Ракшаса с две глави, което иде да ни накаже за всичко лошо, което сме направили.

— Олеле, тате — повтори и Чун, — това е самият Брахма с две глави!

Каквото викаше единият, и другият го повтаряше като първолак.

Те се свиха в ъгъла, изгубиха гласовете си, можеха само да ръкомахат. Но към кого да отправят тези четири ръце, когато Брахма вече беше пристигнал. А татко По Икиндия го нямаше.

И така, привечер на първия ред край сцената в шатрата седна господин Червените ботуши. До него — сеньор Мар. Появиха се покъсно съдията — лалугер, Башдиригента, съдържателят на странноприемницата „Старата лисица“, чието име никой не помнеше вече и го наричаха Старата лисица, един учител с дървен господ в ръката си, щъркелчето-пощальон. Дойдоха и няколко царски особи от тези, които се бяха сгушили под трона. Те се бяха посъвзели от страх и сега бързаха да видят „невижданото чудо“.

Появи се и гвардейският взвод. Засвири музика. В шатрата на По Икиндия влезе цар Фе, съпроводен този път от тъмничаря Джав. Трябва да се признае, че Фе още се страхуваше от станалото на бала и за всеки случай покани Джав да бъде по-близо до него. Една от тъмниците беше пригодена за царско скривалище.

— Господа — каза По Икиндия, — който има очи, да гледа, който има уши, да слуша, че от слепи и глухи ми дойде до гуша. Нещо невиждано ще се покаже пред вас: двоен човек, две глави, четири ръце.

Цар Фе се обърна към своя Пръв съветник.

— Ех — въздъхна той, — де да имах и аз две глави: когато едната гледа, другата може да спи. Ако е глупава едната, другата ще бъде умна.

— Ваше височество — забеляза щъркелът, — не само това: когато две глави мислят едновременно, ще бъде по-добре за поданиците.

— Стига с тези поданици — смъмра го Фе, — да си гледат там работата, а ти виж как може да конфискуваме Чан и Чун.

— Как да ги конфискуваме! Какво е това конфискация?

— Искам да кажа... да им заповядаме да станат царски съветници. Представяш ли си царски съветник с две глави! За първи път на земята. Ако едната е глупава, поне в другата може да има малко ум.

Щъркелът се хвана за главата, но трябваше със съжаление да разбере, че му липсва втората.

— Това не може да стане — каза той.

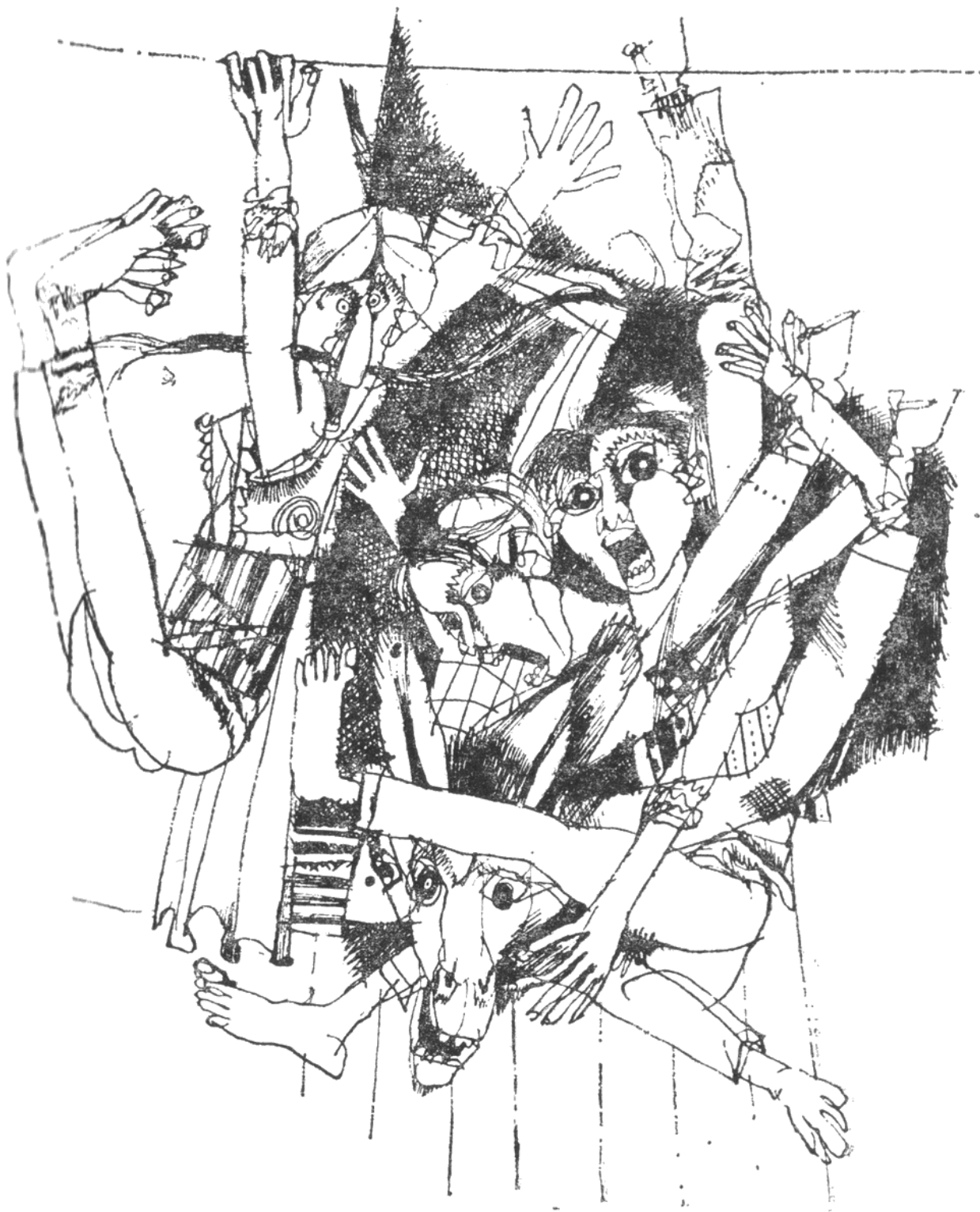
— Защо? — попита царят.

— Защото По Икиндия за отмъщение веднага ще ни превърне на маймуни. Коя маймуна има нужда от умен съвет? — попита щъркелът.

Индийският факир прекъсна спора.

— Господа — каза той и отметна огненочервената черга, която служеше за завеса, — господа, ето ги пред вас Чан и Чун.

Факирът даже не погледна към тях. Беше сигурен, че всичко е в ред.

Но... нали казах да не четете повече. Стига!

Гостите устремиха очи. Що за чудо? Какъв ти Чан Так и Чун
Инак! Лицата им се сториха странно познати. Бяха ги виждали някъде,

но никой не искаше да се издаде, че не разбира от сиамски близнаци.

— Виждате ли, царю? — попита По Икиндия, който продължаваше да стои с гръб към сцената. — Ей сега единият ще каже „а“ и другият ще каже „а“.

Цар Фе, както знаете, седеше на първия ред и му се стори, че нещо го лъжат очите. Той се усъмни:

— Струва ми се, че съм късоглед. От толкова близо никога не съм наблюдавал.

— Ето ви един далекоглед! — каза По Икиндия.

Даде далекоглед и на господин Първия съветник.

Царят дълго се вира. Всички мълчаха и гледаха като онемели. Той сподели:

— Че тези близнаци си приличат като две магарета.

Взря се в далекогледа и царският съветник. Той потвърди:

— Царю, винаги забелязвате всичко точно... Та това са нашите две градински магарета — Инат и Вари го-Печи го.

Факирът се обърна светкавично. Наистина пред него дремеха две магарета. Помисли, че някой е омагьосал Чан и Чун. Изрече бързо: „Морибилан... стиривиджан...“

Този път магията не хвана.

Магаретата си останаха магарета.

Инат се събуди от настаналия шум. Сръга с копито братовчед си... В този миг рипнаха и близнаците. Размахаха се глави, ръце, копита. Хвъркнаха далекогледите.

Цар Фе не помнеше такава бъркотия. Нямаше да запомни. И такъв позор — да му показват две магарета като сиамски близнаци!

Невиждано нещо!

ОСМА ГЛАВА

ГОСПОДИН МАР, ИЛИ СЕНЬОР МАРКОЛИ, НАДУШВА И ОРГАНИЗИРА ЗАЛАВЯНЕТО НА ЧИЧОВИТЕ СИ ПИТОМЦИ

— Арестувайте тези шарлатани! — викаше Фе, скрит под една пейка, където пазеше главата си, за да не я смажат в настъпилата олелия. — Тези негодници трябва да бъдат обесени!

— Царю — посъвзе се малко Първия съветник, — трябва първо да победиш себе си, а след това враговете! Кой може да владее другите, ако не владее себе си?

Край тях летяха гъски, тракаха саби, трополяха ботуши. Всички се свиваха като какавиди — кой където види.

— Страх ме е — трепереше Фе, забелязал, че го гледат големите очи на сеньор Марколи, или господин Мар, както сам обичаше да се нарича, — страх ме е, Мар. Надуши къде е опасността!

Мар отвърна:

— Царю, страхувай се от опасността, докато я няма, а дойде ли, бори се с нея!

Той го хвана за рамото и го измъкна из прахоляка. Царят се събуди и отново се развика:

— Арестувайте ги, арестувайте ги... Ще запомнят те кога са си правили шеги с царя! Наблизо се чува тежки стъпки.

— Какво става тук? — попита слонът малко учудено, като забеляза, че наоколо пак нещо се заплита. — Какво сте се свили в черупките си?

— Ние не сме охлюви — направи му строга бележка цар Фе. — За какви черупки бълнуваш, когато виждаш, че царството ми е в опасност?

Слонът беше от тези същества, които често си повтарят: който не бърза, ще отиде далече.

— Да не са ви нападнали разбойници? — попита отново той съвсем спокойно.

Този род хора за него нямаха никакво значение. Беше израснал в джунглата и смяташе едно бласто като капка в морето.

Край него продължаваха да се чуват викове:

— Бягайте!

— Тичайте!

— Хей, не се навирай в комина! Ще станеш по-черен от дявола!

Ако беше го чул По Икиндия, веднага щеше да отвърне: „Къде си виждал бял дявол?“

Факирът се свря в комина на двореца. Това беше първата дупка, която му се изпречи пред очите. В шумотевицата някой настъпи бастуна, той го изпусна. Иначе, ако го имаше в ръцете си, кой знае на каква птица щеше да се превърне и от клона на някое дърво да наблюдава неразборията, която така неочаквано настана.

Всичко му беше ясно в този живот. И много магии беше измислил сам. Сега не можеше да си обясни как на мястото на Чан и Чун се появиа две дългоухи магарета и объркаха представлението, на което за първи път присъствуваше цар. И то — цар Фе.

По Икиндия обърна длани към небето, коленичи и с глас, който идеше от дъното на сърцето му, каза:

— Слава на тебе, бедност! По твоя милост станах вълшебник: аз виждам целия свят, а мене сега никой не забелязва!

Край шатрата се чу гласът на цар Фе:

— Арестувайте двете магарета! Арестувайте Чан и Чун! А този шмекер По Икиндия да изяде калая!

Обади се Бухо. Той беше бухал, помощник на господин Първия съветник, и често обичаше да буха съвети — но преди всичко нощем.

Един гвардеец го извика за спешен съвет.

Бухо каза:

— Царю честити, може всичко да гълта един факир, но той калай никога не яде!

Цар Фе веднага нареди:

— Тогава да бъде наложен десет пъти с дървения господ.

Стана ясно, че царят говори за учителя. Изпратиха да го търсят.

— А ти — отново се обърна цар Фе към Бухо, — кажи сега как може да бъде победен врага?

Бухо сложи очилата си, извади изпод крилото си малка книжка и зачете:

— Побеждавай алчния с пари, гордия — с молба, глупавия с притворство, мъдрия — с правдивост!

— Стига — прекъсна го царят, — ами я се залови сам за работа. След пет минути трябва да откриеш По Икиндия и всички останали негодници.

— Загасете луната! — каза Бухо.

Мар, господин Червените ботуши, съдията — лалугер и Башдиригента се спогледаха като втрещени.

— А как ще ги откриеш на тъмно? — попита Башдиригента, който от страх си беше изпуснал палката за дирижиране.

— Много просто! — отвърна Бухо. — Аз виждам само на тъмно. Забравихте ли, господа, че аз съм специалист по тъмните работи? А всичко останало е ваша работа!

Царят вече нямаше нерви да слуша тази безкрайна разправия. Не обичаше подчинените му да се карат пред него. В такъв случай казваше: „И ти си прав, и ти си прав, и ти си прав!“

Кавгата утихваше. Но сега Фе беше много изплашен, пък и ядосан, за да ги миропомаже. Само каза троснато:

— Я се махай с твоите „тъмни работи“, остави ни да свършим и ние нещо по-ясно... Мар, тука ли си?

— Тук съм, царю!

Той удари две-три копита напред. Царят му заповяда:

— Надуши всичко и организирай залавянето на тези негодници! Давам ти един час срок... Ако през това време не ги откриеш, ще ти отсека опашката!

Всеки сви опашката си.

В същото време в папура на Криволичи Инат и Вари го-Печи го въздишаха. Още не можеха да се опомнят как бяха попаднали под купола на цирка, кога бяха заспали, какво беше това неவிжданo нещо, за което говореше оня с магическия бастун! И защо ги караха да кажат само „а“, когато може да се изрече и „бе“. Или да се изпълни един дует: такъв, какъвто само те могат да изпеят.

— Бедни ми братовчедо! — въздъхна пак Инат. — Защо всеки си прави шега с нас, когато нашият самар е най-голям?

— Може би защото вършим най-тежката работа! — каза Вари го-Печи го.

Инат продължи:

— Глупакът за всичко жали, само не за...

— ... своя ум! — побърза да каже Вари го-Печи го.

— Не — каза Инат, — исках да кажа... и за нас!

— И ни смятат за глупави.

— Така е, понеже ядем само бодил!

— А какво друго, ако ми е позволено да запитам? Кой ни дава друго?

Инат отвърна:

— Както и да е, трудно можеш да преодолееш себе си. Постави кучето да царува, то пак ще си гризе обувките.

— Ти за Фе ли говориш? — попита Вари го-Печи го.

— Не говоря за никого. Казвам само каквото мисля.

— Вярно, че Фе беше с обувки, но аз нямах време да забележа гризани ли са те, или не?

— Ако не са гризани сега, ще ги изгризат след това! — каза Инат и трепна с уши, защото му се стори, че папурът подозрително се поклаща.

Стори му се, че някой души наоколо.

Инат завърши мисълта си:

— Ти си достойно същество, скъпи мой братовчеде, но си нещастно!

— Мигар не знаеш — каза Вари го-Печи го, — достойните са винаги нещастни.

Папурът отново се размърда.

— А, ето ги хубавците — чуа гласа на чичо си Мар, — коскоджамити магарета, а се сврели като мишки в папура!

Двамата братовчеди нямаха време да се обадят. Няколко царски гвардейци, предвождани от тъмничаря Джав, им сложиха юларите, насуровакаха ги с една върбова пръчка и ги поведоха към царската тъмница.

Там вече ги чакаха Чан Так и Чун Инак. Понеже бяха двойни: тук да намерят дупка, там да открият скривалище — нямаше и нямаше. Чан легна в някакъв трап, но над него остана да стърчи десният крак на Чун. Забелязаха го гвардейците, хванаха го двама от тях и започнаха

да го теглят. Но когато вместо левия те издърпаха още един чифт, перушината им се изправи на главите.

— Какво е това Ватерло? — изкрещя първият гвардеец, който беше и най-страхлив. — Да не е станала тук някаква историческа битка?

Всички се слисаха, когато пред тях застанаха, ококорили четири очи, сиамските близнаци Чан и Чун.

Чан избърса носа си от полепналата пръст, сви вежди, намръщи се и... ап-чхи — кихна толкова силно, че Чун едва не падна на земята.

Подкараха ги веднага към дранголника на Джав.

— Чакайте да кихна и аз! — запротестира Чун. — Ей, какви неразбрани гвардейци! Когато чуετε, че брат ми киха, трябва да почакате и аз да сторя същото. Нямаат време дори да кихне човек.

Последен доведоха По Икиндия. Бяха го смъкнали от комина. Изкъпаха го в Криволича и тя потече мътна от саждите, които бяха полепнали по дрехите и лицето му.

В отделна килия затвориха бастуна, който, както знаете, беше магически, и всички царедворци се страхуваха да не се добере По Икиндия до него. Имаше опасност да ги превърне на маймуни.

А орелът харпия не обича да яде нищо друго освен маймуни. И то — царски!

ДЕВЕТА ГЛАВА

ОТ КОЯТО СЕ РАЗБИРА КАКВИ ПРИСЪДИ ПРОИЗНАСЯ СЪДИЯТА — ЛАЛУГЕР

Още на следващия ден привечер царският съд се събра в една от залите на двореца. Цар Фе издаде заповед всичко да мине бързо, като допълни устно, че съдията няма какво да се щура като мишка в папура! Да издава заповед и всичко, както си му е редът: осъденият — осъден, царят — цар.

Доведоха петимата подсъдими — кой с юлар, кой с въже, а По Икиндия го придържаха за ръцете двама гвардейци. Страхуваха се да не се добере до бастуна. Същият беше донесен от Башдиригента, който го стискаше ревниво в ръцете си и така се усмихваше, че в тази усмивка се четеше цялото му бъдеще.

Той си представяше как с бастуна магически дирижира всички царямониали и ако забележи, че някой от певците му реве като вол, с този факирски бастун веднага може да го превърне на славей. Много добре знаеше: има голяма разлика от песента дори на едно магаре, сравнена с гласа на славея, колкото и малък да е на ръст.

От лявата страна на съдията — лалугер застанаха Чан и Чун, точно пред него Инат и Вари го-Печи го, а от дясната страна — По Икиндия, придържан, както вече знаете, от двама гвардейци.

Башдиригента застана десет метра встрани.

Беше поканена да присъствува госпожа Надраго Сърце. От време на време господин Първия я поглеждаше ласкаво и още повече изпъваше ботушите си. В залата се забелязваше и опашката на съдържателя на странноприемницата „Старата лисица“. Такива неща ставаха и друг път, но за подсъдими като тези той нито беше чул, нито беше виждал. Изпуска ли се такова чудо?

В настъпилата тишина прозвуча гласът на По Икиндия:

— Слава тебе, бедност...

— Нямах думата — прекъсна го съдията — лалугер, — в един съд всеки говори, когато му дадат думата.

Цар Фе даде знак да започнат. Съдията се защура. Вдигаше рамене, питаше нещо ту левия, ту десния си съветник. Беше осъдил много хора досега, но със сиамски близнаци не беше се занимавал.

— При такъв случай — подсети го един гвардеец — трябва да има двойно съдопроизводство.

— Има ли в нашето царство двоен закон? — попита на свой ред лалугерът.

Цар Фе даде знак, от който се разбра, че такъв двоен закон няма. На никого и през ума не беше минавало да го създава.

Тогавя съдията се приближи до цар Фе:

— Царю, ти слънце, ти луна, всичко ми е ясно с другите какво да правя, но с тези двойници — не ми е ясно... знам, че е болно на душата, когато глупакът е много богат, а бездарният човек заема висок пост, но сега не знам какво да отсъдя!

Цар Фе каза:

— Ау, ау...

Някои от гвардейците помислиха, че иска телефона. Разтичаха се веднага. Но от такъв не стана нужда. Това беше друг знак, с по-особен звук, който единствено разбираше съдията — лалугер.

— Добре — каза той, — да се разделят.

— Донесете сатъра! — заповяда цар Фе.

Изведнъж По Икиндия се строполи на пода. Беше обърнал длани към тавана и говореше нещо бързо и неразбрано, по староиндийски.

Поляха го с кофа вода. Факирът се свести и веднага се хвърли да подмете с миглите си праха от ботушите на цар Фе, който вече държеше донесения сатър.

— Милост, царю! Милост! — стенеше той. — Мене разсечи на две, но тях — не.

— А какво си приказваше на староиндийски? — попита съдията.

— Едно стихотворение! — отвърна По Икиндия.

— Знаеш ли, че в царския съд е забранено да се казват стихотворения? Още повече — староиндийски!

— Я ни го преведи! — заповяда Фе.

По Икиндия отново обърна длани и изрече:

*Всеки, който, о, боже,
е роден във Сиам,
ни минута не може
да живее той сам!*

— Ние не можем един без друг! — обади се Чан.

— Да живееш сам е толкова тъжно! — допълни Чун.

Две сълзи се отрониха от неговите бадемови очи. Заплака и Чан.

Подкрепи ги и техният побасим По Икиндия:

— Всеки човек трябва да има по един много близък приятел.

— Разделиш ли ни, царю — отново се обади Чан, — всеки от нас ще бъде много самотен.

Горещите молби на тримата го трогнаха. За първи път, откакто стана цар и наследи трона на баща си, той усети, че има сърце. Въздъхна дълбоко:

— Тежка е моята служба!

Обади се господин Първия съветник:

— Тежка, царю, но затова пък много дълга! Ти си един от тези властници, които не възхваляват себе си и не притесняват другите.

Тези думи още повече го разнежиха. „Царят и тогава е цар, когато може да прости!“ — каза си той и даде нов знак на съдията — лалугер. Едно ново ау-ау.

— Цял месец — царски съветници! — каза Лалугера, сочейки към Чан и Чун. — А когато излезете оттук, показвайте се по панаири и сборове, но никога не си правете шеги като тази: да се подмените с две магарета, които искат да минат за сиамски близнаци! А на теб — продължи съдията и погледна към По Икиндия — каква присъда да дам?

— Ваше право, господин Лалугер!

Мъката от скитническия живот го беше научила да не приказва много. По-добре да пътува с Чан и Чун, отколкото да спори с глупак. От дядо си знаеше: с такъв човек не се излиза на глава.

— Намерихте ли дървения господ?

Напразно питаше съдията. Учителят никакъв го нямаше. Един гвардеец съобщи, че са го търсили под дърво и камък, в огън и пламък,

през брод и над брод, под целия небосвод, но никъде не са могли да го открият.

— Колко пъти съм казвал — ядоса се цар Фе — да се снабдите с още няколко дървени господа, но има ли кой да изпълни поне една заповед в това царство!

Всички край царя, без подсъдимите, наведоха виновно глави.

— Ти си свободен! — произнесе съдията и втората присъда.

С кимане на глава той посочи към По Икиндия.

Чан и Чун веднага се спуснаха към него, прегърнаха го толкова силно, че гвардейците едва го спасиха от четирите им ръце. Бяха го вкопчили като с клещи.

— Татко, татко — плачеха те и триеха радостните си сълзи — не се постига само с учене святост, талант, ум, смелост, решителност и добър апетит!

— Тия пак си говорят някакви заклинания — намръщи се Фе, — я ги водете по-бързо в двореца.

Беше се сетил за някаква неотложна царска работа; подшушна на съдията нещо и съпроводен от взвод царски гвардейци-щъркелчета, излезе, сподирян от приветствени възгласи и викове „Да живее“, „Да хилядѝ“ и едно „Квак-квак“, едва ли не най-силно от всички викове.

Вече се досещате, че това беше гласът на госпожа Надраго Сърце.

Съдът се оттегли на съвещание. Оставаше да се произнесе и третата присъда: какво да се прави с двамата братовчеди, които внесоха толкова смут с далекогледите си, отправени към царския бал в блатото, а след това със заспиването си под купола на цирка.

Те не се страхуваха. Царският сатър беше прибран. Каквото и да ги накажеха, едва ли щеше да бъде по-тежко от мъката, която толкова време влачеха в градината на цар Фе. А да се накаже някой с почивка, в това царство беше непознато.

Гвардейците застанаха мирно. В залата — муха да бръмнеше, щеше да се чуе. Съдията сложи очилата си и бавно прочете:

— *А на двамата братовчеди,
о, гвардейци и леди,
сред градината стара*

да се сложи самара
и се впрегнат отново, защото
трети ден как мълчи колелото.
А къде сте видели и чули
цар без пресни марули!

ДЕСЕТА ГЛАВА

СЪВЕТИТЕ НА ЧАН И ЧУН

Чудо на чудесата! След толкова мъки и страх Чан и Чун бяха осъдени да станат царски съветници. И то не на кого да е, а на Фе.

Той ставаше сутрин от сън и всеки път си казваше: „С две глави край мене ще бъде по-друго. Ако едната е глупава, другата ще е умна.“

По улици и мегдани тръгнаха глашатаи. Биеха барабани с длани и викаха безспир из царската шир:

— Кой за каквото жали — да дойде в царските зали! Кой за каквото има да пита — да омеси житена пита и кокошка да изпече! В двореца с такъв колет — ще получи най-мъдър съвет! Съвет от Чан и Чун, които не пушат тютюн. За всеки е отворена вратата!

— Чудо на чудесата! — повтори днес Фе и заповяда на своя Пръв съветник да се направи списък на всички глупци в царството. — Един по един ще ги викам тук и ще ги уча на ум. Точно работа за Чун и Чан.

Всеки, чул глашатаите, дойде в двореца. Най-близо до царя застанаха Мар и господин Първия съветник. Пристигна Башдиригента. Повикаха слона. И той седна до трона. Намести се удобно пред Чан и Чун и царският писар. Влезе Бухо. Пристъпи обущарят, готвачът и накрая палачът.

Много искаха да видят с очите си и да чуят с ушите си чудото на чудесата — съветник с две глави!

Бедните останаха навън. Щяха да ги викат един по един. Царската зала се оказа тясна за тях. Там стърчеше като колец бащата на съветниците Чан и Чун — По Икиндия. Стъпил на своите кокили, той можеше да вижда всичко през прозореца.

Цар Фе имаше папагал — жълт и пухкав като възглавница, — но не му харесваше това, че повтаря само две думи. А имаше къде-къде по-чудни папагали!

Когато го видя кацнал на рамото на своя стопанин, Фе се зарадва. „Дали не е този — помисли си той, — за когото чух от преплетените телефонни жици? Тогава оня казваше: «Знанието зависи от учението,

уважението — от делата, благополучието — от усърдието, наградата — от случая!» Я да го купя. Може пък да е той!“

Нареди да го донесат. Папагалът кацна на рамото му. Царят поглади пухкавата му перушина. После се обърна към Чан и Чун:

— Видях го на пазара, хареса ми и приближих да чуя колко струва. Всичко си имам, само папагал ми липсваше. „Трийсет жълтици!“ — каза стопанинът му. „Мигар ти струваш трийсет жълтици?“ — обърнах се тогава към него. „Съвършено вярно!“ — отвърна той.

Цар Фе отново плъзна ръката си по неговите криле. Всички слушаха.

— Скъпо не скъпо, броих жълтиците и го донесох в двореца. Но, о, чудо, от тогава до днес, каквото и да кажа, той винаги повтаря „Съвършено вярно!“ Ха сега, мои съветници, кажете ми какво да правя? За нищо не става. Ще си изгубя ума да слушам по цял ден само тези две думи! Каква глупост направих! Дадох за такъв Перушан трийсет жълтици!

— Съвършено вярно! — обади се папагалът.

Всички около царя се спогледаха.

Продума Чан:

— Тук няма какво да кажем.

— Всичко е ясно! — допълни Чун.

„Умни са — помисли Мар, — манна небесна да беше паднала, нямаше такава радост да ни сполети!“

И още повече наостри дългите си уши.

Влезе дългоопашато куче и подви опашка пред трона. На Чан и Чун им се стори, че много прилича на Фе. Само царски дрехи му липсваха.

— Голяма мъка е легнала на сърцето ми — започна то, без да разкаже къде се е родило и на кого служи. — Срецнах лъв и му рекох: „Хайде да се преборим!“ А той даже не ме погледна. Тогава му се заканих и тръгнах по света да разказвам на зверовете, че лъвът се уплаши от мене... Но сякаш камък нося в гърдите си! Защо той дори не пожела да ме види?

Чан каза:

— Той е предпочел да му се смеят за този страх. За него това ще бъде по-приятно презрение от страна на лъвовете, отколкото, че се е

борил с куче!

„Бре — стъписа се Фе, — с тези шега не бива. Приказки от петстотин и половин нощи ли ми разказват, или така са се родили — с ум!“

Известиха да влезе следващият.

По килима към трона заситни дребен селянин с котка под мишницата. Мустаците ѝ стърчаха като антени, насочени към небето на мишия свят. Селянинът свали шарената като циганско петле шапчица от главата си и се оплака:

— Мира не ми дава тази котка. И не пада по гръб.

— Котка по гръб не пада! — намеси се Чун.

Оня продължи да въздиша:

— Седна да ям — мяука. Дам и на нея. Изяде го и отново мяука. Дам ѝ още. И това изяде, и пак: мяу-мяу. Ще ме подлуди.

Чан каза:

— Има само един начин да се отървеш: седни на нейното място и започни да мяукаш. Нека тя ти даде да ядеш.

Всички пак се спогледаха. „Бре... бре“ — повтаряше си Фе и малко остана да започне да бреца.

Мар се наведе към Башдиригента и му каза на ухото:

— Ето, това се казват съветници. Говорят така, сякаш четат само хубави книги!

Пред Чан и Чун застана просяк, праметнал торба на рамо, пълна с въздишки. Ако не беше шареният повой, впит в рамото на бедняка, тя сигурно щеше да отлети като облак.

— По живо, по здраво — поклони се той.

Беше беден, но имаше богата душа. Не се скъпеше на добри думи. Започна да се оплаква от царския писар.

Мар примижа, напрегна ума си и си спомни, че дошлият сиромас се нарича Бе-е. Този същият, чийто син царският писар записа преди време под името Хахо. А Бе-е каза тогава: „Вие ще видите, господа, че синът ми не е никакъв Хахо, а едно напълно разумно същество!“

Той продължи да говори:

— Отидох при писаря — и погледна към него, седнал до трона. — Помолих го да ми напише писмо. А той каза: „Не мога, болят ме краката!“ „Че как — удивих се аз, — моля те да ми напишеш писмо, а не да го отнесеш. Какво общо имат тук твоите крака!“

Беднякът каза, че нищо не разбирал от тези приказки на писаря и че нямал причина да отказва на една такава малка молба.

Чан се наведе към Чун. Сподели нещо на лявото му ухо. Чун се наведе към Чан. Каза нещо на дясното му ухо. След този кратък съвет Чан проговори:

— Вярно е, че краката му не участвуват при писането на писмото. Но почеркът му е толкова нечетлив, че никой освен него не може да го разбере. И щом напише на който и да е писмо, получателят го вика да му го прочете.

Пристигна царският готвач, наречен Печеното прасе. Много малко беше ходил на училище, но много ястия знаеше да прави. Видът му напълно отговаряше на името. Сега имаше само един въпрос към Чан и Чун. Щом изгрухтя — шията му висеше в три ката, — рече:

— Кога трябва да се храни човек?

От години го мъчеше тази мисъл. Всички около Фе ядяха непрекъснато. С капа или без капа — кой каквото налапа.

Сега отговори Чун:

— Богатият се храни, когато е гладен, а бедният — когато намери какво да яде!

Печеното прасе си отиде, макар да не му стана по-ясно в главата. За първи път чу думата „бедният“ и си помисли, че това е някаква благородническа титла.

„Но защо — запита се той — този човек се храни, когато намери какво да яде? Мигар си няма готвач?“

Нямаше кой да му отговори.

Дойде ред на царския обуцар. Най-изкусният по тези земи. Той взе някога мярка за ботушите на господин Първия съветник. Ботуши, ушити от него, носеше и цар Фе.

Обуцарят слуша, слуша и щом видя, че е на ред, попита:

— Следвате ли вие самите всички съвети, които дадохте тук?

— Не! — отвърна Чан. Чун ги допълни:

— Мигар ти носиш всички ботуши, които шиеш?

Нещо трепна в сърцето на Фе. Стори му се, че тези сиамски близнаци могат още повече да объркат царските работи. И щеше да прекъсне тяхното царско съветничество, но в този миг се обади Башдиригента:

— Необясними работи стават из тази земя. Някой идвал да ме търси вчера. Нямахме ме в къщи. А той написал върху вратата „Магаре“. Как да си обясня това?

— Сетих се — каза Чан, — той е написал върху вратата своето почетно звание. Да си спомниш кой те е търсил.

— И още продължи да разказва Башдиригента, — вървя вчера из пазара и гледам един дрипльо; спре пред този продавач, спре пред онзи, пита ги нещо — навярно колко струва това или онова — а след това каже: „Няма ли поне малко съвест у теб!“

— Намери го и му кажи — отговориха двамата на два гласа, — че тази стока не се намира!

— Бре... бре! — промърмори Фе. — Тези ми се виждат опасни!

Той се готвеше да изрече нова заповед, но пред двамата застанаха Мар и Бухо. Бяха намръщени един към друг. Личеше: скоро се бяха карали.

Започна Мар:

— Отсъдете, царски съветници, ще се изколим! Цяла година спорим с Бухо и все не можем да решим кой е прав!

— И ти си прав! — каза Чан, обръщайки се към Мар, без да изслуша за какво спорят.

— И ти си прав! — обади се и Чун, поглеждайки към Бухо.

Двамата спорещи се спогледаха учудено и си отидоха, превити в кръста.

Цар Фе не можа да се стърпи. Даде знак да млъкнат всички. Чу се неговият мелодичен глас.

— Как можахте — попита ги той, — как можахте, без да ги изслушате, да прецените, че и двамата са прави? Толкова години натрупах, такова чудо не видях!

— Ти също си прав, ваше величество!

— Ти също си прав, ваше величество!

Този двоен глас го стресна. Побоя се да им задава повече въпроси. Помисли, че По Икиндия ги е превърнал на папагали. Не като неговия Перушан, който знае да казва само: „Съвършено вярно!“

— Вие ме лъжете, приятели мои! — сдържа гнева си цар Фе.

— Ние те възхваляваме, царю! — казаха те.

Този път царят излезе от кожата си.

— Вън! — развика се той. — Вън! Ще ми разправяте старовремски притчи... Кой има сега време да слуша такива неща!... Вместо цял месец съветници, цял месец — в дранголника!

С последната дума си служеше, когато нямаше друго какво да рече.

Нещо се свлече край прозореца на царската зала. Две кокили легнаха върху близкия храст. Трима гвардейци намериха По Икиндия и го поляха с три ведра вода. Той плачеше и говореше на староиндийски. Но никакви мъдри думи не можеха да спрат неговите сълзи.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЦАР ФЕ СЕ ПРЕОБЛИЧА В СТАРИ ДРЕХИ

Тази сутрин, на осмия ден откакто Чан и Чун бяха заключени в тъмницата на Джав, цар Фе се събуди по-радостен от друг път. Беше сънувал хубав сън: новият ловен дворец беше построен. Свиреше царската музика. Гвардейците му отдадоха почести. Той грабна пушката. И започна да се провира през храсталаците. Стреляше и при най-малкия шум. Толкова много дивеч уби, че такъв войниците му донасяха даже и когато не беше стрелял.

По едно време едва не излая от радост. Над главата си забеляза, че хвърчи не какво да е друго, а един огромен кокал — неговата любима закуска. Той беше виждал много неща да хвърчат, но такова нещо му се случваше за първи път.

Прицели се. Стреля. Белият облак от дима бавно се разсея. От него в парадна униформа излезе господин Първия съветник — Червените ботуши. Носеше голям кръгъл поднос, а върху него — същия кокал, който преди малко летеше над главата му. „Заповядайте, господарю — каза съветникът, — да ви е сладко!“

Цар Фе отвори прозореца и се загледа към градината. Наближаваше есента. Някои от листата бяха вече жълти. В блатото прегаряше папурът. Цар Фе се прозина като цар, приклепна два пъти, за да се почувствува още по-бодър, и си каза:

— Хубаво е да се царува! Няма да бъде много лошо, ако царуването продължава вечно!

В същия миг при него влезе господин Червените ботуши.

— Казахте ли нещо, господарю? — попита той.

— Да, мой първи помощник — отвърна Фе, — сънувах един много хубав сън. И си казах: колко хубаво би било, ако царуването е вечно.

— Ако би било вечно — забеляза съветникът, — нямаше да ви дойде редът!

Царят го изгледа с такъв поглед, от който не можеше да се разбере: ще се разсмее ли, или ще заплаче. Само добави:

— Умен съветник си. Понякога ми идват в главата разни глупости и ако не си ти — за какви ли работи няма да мечтая.

— Да се мечтае е хубаво!

— Това знам.

— А какво не знаете?

Царят се почеса по рамото. Беше спал на една страна и я чувствуваше като изтръпнала.

Той се досети:

— Не знам дали направихте списък на всички глупци в нашето царство?

— Тъй вярно, царю! — побърза да се обади съветникът. — Още в същия ден, в който ми поръчахте.

Царят си беше наумил, че ако се направи такъв списък, хората по-добре ще ги различават — всеки глупак щеше да бъде задължен да носи върху своя ревер поредния номер от списъка.

Фе взе списъка и с изненада забеляза, че неговото име стои на първо място. Погледна към съветника, взря се пак и убедил се, че очите не го лъжат, попита:

— Защо?

— Затова, защото — отвърна, без да се колебае съветникът — освободихте от затвора този шарлатанин По Икиндия, който ни направи смешни. Можете ли да бъдете сигурен, че той няма да стори някоя нова магия и с това още повече да ни обърка. Това е най-голямата глупост.

Царят се замисли. Макар и много рядко да правеше това, при такива случаи той навеждаше глава, потриваше чело или поне си даваше вид, че мисли.

— А ако той — попита внезапно Фе — не извърши никакви нови магии и не станем смешни, както ти казваш, а просто и кротко по панаири и сборища показва своите Чан и Чун, какво ще направиш?

— Тогава — отвърна съветникът — ще зачеркна от списъка на глупците вашето име и на негово място ще впиша По Икиндия.

Царят отново не знаеше да се смее ли, да заплаче ли. В главата му хрумна нова мисъл и възпламенен от нея, той се зае да я осъществи с цялото си царско усърдие.

Поръча да му донесат дрипави дрехи, отказа се от царската каляска. Нареди да му доведат най-слабия кон. Червените ботуши поиска да го съпроводи, но Фе не позволи. Тръгна като дрипав бедняк. „Не мога ли аз — мислеше той, — преоблечен като беден скитник в царството, да чуя какво мислят за мен?“

Така и направи.

Отляво и отдясно на пътя му тук-таме се мяркаха царските гвардейци, но той не ги забелязваше, защото, ако ги беше видял, веднага щеше да ги изгони. Не обичаше, когато пожелае нещо, неговите помощници да му развалят кефа.

Пътуваше през полето, сподирян от учудените погледи, гонен от кучета. Някои от срещнатите пътници му предлагаха милостиня, но той — преоблеченият цар — не беше свикнал на такова подаяние и само мълчаливо вдигаше рамене, от което другите разбираха, че е беден, но горд.

„Дий, дий!“ — казваше той и продължаваше напред.

Забеляза двама овчари, седнали край стадо овце. Единият от тях пъшкаше, охкаше и се държеше за крака. По това, че другият махаше с тоягата си и викаше „Чиба, проклетнико!“ разбра, че е ухапан от кучето, което се въртеше наблизко.

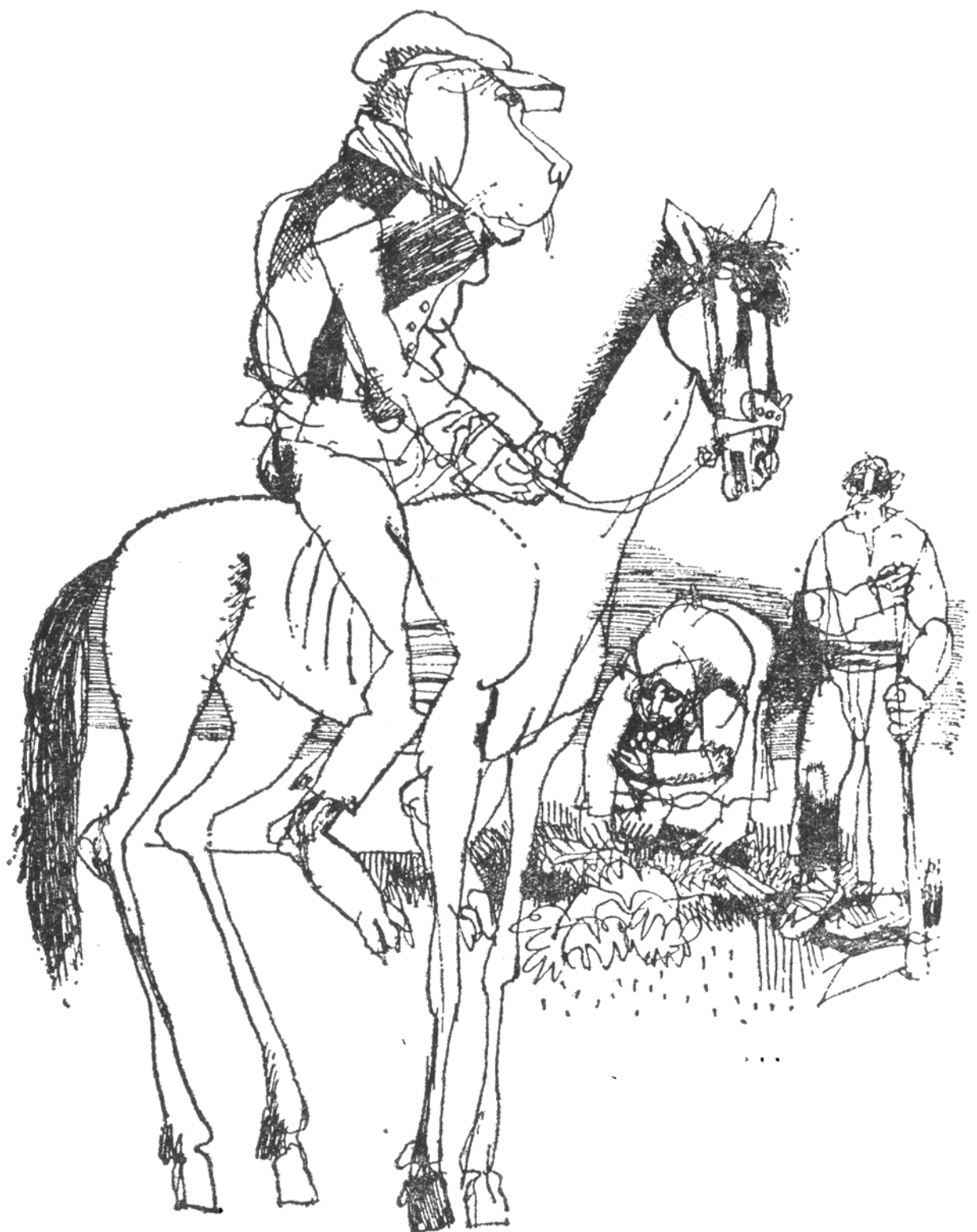
Фе приближи. Слезе от коня. Поздрави и каза:

— Ако искаш да ти мине по-бързо, нахрани това куче!

Овчарят свали гуглестия си калпак и с болка, изписана на очите, отвърна:

— Тогава по света няма да останат кучета, които да не притичат да ме захаят.

Царят разбра, че с тоя на глава няма да излезе. Тръгна нататък, в далечината, където по синора на бедната нивица работеха мъж и жена, почернели като пръстта.

И тях поздрави. Понеже не бяха много от разговорливите, а само му отвърнаха, той каза ей тъй, между другото:

— Да благодарим на бога, че след възцаряването на Фе чумата изчезна от нашия край.

— Бог е справедлив — отговори, без да се обръща, мъжът, — за да изпрати на народа две беди наведнъж.

„И с тях трудно можеш да се разбереш! — каза си Фе. — Какво им приказвам, а те за какво си баят!“

Когато навлезе в малко селце, забеляза, че край една от оградите се валя пиан селяк. Пристъпи край него. Понечи да му помогне. Пияният се изправи и като не можа да се задържи на краката си, отново се строполи край зида.

— Хей, ставай! — викна му царят и по навик нареди: — Ставай и направо в затвора!

Разбира ли пиан човек от царска заповед! Той само отвори лявото си око и промърмори през носа си:

— Ако можех, пътнице, да вървя — отдавна щях да си бъда в къщи!

Царят беше смутен. Той ли криво говореше, или го криво разбираха? Ни един от хората, които срещна, не му се усмихна, нито един не му каза блага дума. Мъка, черна мъка като облак тежеше върху душите им.

Думата „затвора“ го накара да помисли, че отдавна не е ходил там. И че знаеше за него само от приказките на Джав и още няколко тъмничари, доколкото си спомняше, с такива имена: Вълчо, Цербер, Ау. Най-главен между тях беше Джав. И най-верен. Никакъв затворник, пазен от него, не успя да избяга досега.

Пред входа на затвора го посрещна Вълчо. Той се озъби и без малко да разкъса и без това скъсаните му дрехи. Но Фе се примоли да го пуснат. Каза, че е баща на Джав и има нещо много важно да му казва. Баба му била заминала за Божи гроб и заръчала нещо много важно за своя внук.

Вълчо се съгласи. Фе помоли:

— Можеш ли да подържиш коня, скоро ще се върна?

— Не хапе ли? — попита Вълчо.

— Не! Никой не е захапал досега.

— Не ляга ли?

— Разбира се, че не!

— А няма ли да побегне нанякъде?

— Бъди спокоен! — отвърна Фе и му се стори, че в гласа му прозвуча досада. „Какво току ме разпитва този?“ — ядоса се не на шега Фе.

— Тогава защо такъв кротък кон ще трябва да се държи за юздата? — учуди се Вълчо и подви опашка. — Нека си стои тука, няма къде да се дене. По-лошо няма да види.

Фе разбра, че и с този не може да се надприказва. Обикновено говореше само с господин Червените ботуши и си мислеше, че всички останали са като него.

А тези — едно ги питаш, друго ти отговарят.

Остави и коня, и Вълчо пред входа, а сам — пеша — се насочи право към Джав.

Джав беше готов да излае, да го подгони и без малко не му скъса крачолата, но изведнъж замря на мястото си. По походката, каквато имаше само Фе — наперена и самоуверена, — той се досети, че това е царят. Отдаде му, доколкото бе възможно в тесния коридор пред килиите, чест. От устата му се изтръгна шепот:

— Царю... какво така...

— Ш-и-т — каза Фе, — не съм никакъв цар. Нито дума.

Фе пристъпи още няколко крачки и попита тихичко — само Джав да го чуе:

— Тука ли са Чан и Чун?

— Тук са, господарю!

— Нали ти казах, че не съм никакъв господар. Забрави ли?

— Тука са, ц...

Този път Джав успя да задържи „арю“ зад зъбите си.

— Какво правят? Как се държат?

— Странни хора! — сподели Джав. — Ако единият спи, и другият прави същото; ако Чан каже „Хей“, и Чун казва „Хей“, вместо да рече „Брей“. Приличат ми на два папагала, вързани един за друг.

— А ако единият пие вода? — попита Фе.

— Само тогава другият не иска да върши същото. А казва: „Стига, че моят брат пие, половината ще бъде за мен!“ Да им се неначудиш — вечно заедно!

Царят поприглади скъсаните дрехи, даде знак на Джав да мълчи. Както беше се разприказвал, нямаше изгледи скоро да си затвори

устата. Пък Фе имаше и други работи: искаше да се срещне с още много свои поданици.

— Я ги повикай! — заповяда той.

Джав надникна през ключалката. Чан и Чун седяха на одъра замислени, тъжни, навели двете си глави на една и съща страна. Той им даде знак да се приближат към вратата и им каза, че един странник иска да говори с тях.

Чан и Чун се приближиха.

— Аз съм беден скитник — започна Фе, — искам да разбера справедлив ли е царят на тази страна, или е тиранин?

Двамата се спогледаха. Отговори Чан:

— Ужасен тиранин!

Повтори и Чун:

— Ужасен тиранин!

Това изненада Фе. Оскърби го този рязък отговор. А може би той усети, че има истина в него. Малко объркан как да продължи, той се обърна към Чан:

— Ти знаеш ли с кого говориш?

— Не! — отвърна Чан.

— Не! — отвърна Чун.

— Аз съм царят на тази страна!

Двамата трепнаха, стъписаха се и направиха две крачки назад. Пръв се овладя Чан.

— А ти мен познаваш ли? — попита той и погледна царя право в очите.

— Не! — чу Джав.

— Аз съм един от двамата синове на индийския факир По Икиндия и за мене всички знаят, че един път в месеца ставам безумен, губя разсъдъка си. Днес е точно този ден от месеца.

— И аз съм точно в този ден! — обади се и Чун.

Не знам какво щеше да отговори царят и какви ли не още работи щяха да станат, но точно в тоя миг откъм дъното на подземие то влажно се чу едно важно:

— Мяу... мяу...

Изправи се козината на Джав и Фе. Колкото царят обичаше кучешко грозде и имаше кучешки характер, както го определяха някои от поданиците му, толкова не можеше да понася котешкото мяукане.

Не че го беше страх от котки! Тъкмо обратното. Това мяу-мяу го изкарваше извън кожата му: идеше му веднага да каже едно баф-баф. Но къде ти — може ли един цар, и то Фе, пред едно нищо и никакво си мяу-мяу да казва ни в клин, ни в ръкав баф-баф. И да се занимава с котки! Това работа за цар ли е?

Двамата с Джав хукнаха навън. Фе — от нежелание да слуша повече омразните му звуци, а Джав — където царят, там и той!

Никой не се сети да затвори вратата на килията на Чан и Чун.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЧАН И ЧУН СЕ ПРЕМЯТАТ ПРЕЗ ГЛАВИ

Сега да се върнем няколко дни назад, за да разберем какво бяха препатили Чан и Чун от мига, когато цар Фе спомена думата „в дранголника!“

По Икиндия беше изпратен до входа на двореца и пуснат да се разхожда със своите кокили. Беше му тъжно да гледа празната шатра — какво представляваше тя без Чан и Чун! Децата надничаха в нея, дърпаха полите ѝ, плезеха му се едновременно, сякаш искаха да кажат, че и те могат да бъдат сиамски близнаци. Правеха му разни фокуси, като мърдаха ушите си или мигаха едновременно. Но По Икиндия, опечален за Чан и Чун, не им обръщаше внимание. Качваше се на кокилите и тръгваше накъдето го теглеше сърцето. А тази посока беше към затвора.

Там го спираше Вълчо.

— Нито крачка напред! — каза той веднъж и започна да ръмжи и се къса. — Махай се или ще ти съдере крачола.

— Ти не можеш да го съдереш! — рече отвисоко По Икиндия. И се наведе, за да му посочи, че крачолът се намира три лакти над неговите уши.

Докато Вълчо ръмжеше и си губеше времето с празни закани, По Икиндия надничаше през зида — искаше да ги мерне с очите си, — но не ги забеляза: те лежаха затворени в най-тясната и най-дълбока килия.

Когато ги доведоха тук, Джав тракна резето, свали големия катинар и започна дълга реч — къде точно трябва да спят, да не вдигат шум, чукайки по стените, за да не безпокоят другите затворници. И след това — как да седят, колко пъти на ден да пият вода... Чан слушаше, слушаше и Чун, но накрая не го сдържа. Той промълви нещо на родния си език.

— Няма да ругаеш царя! — срыза го Джав. — Няма да го петниш!

— Той сам прави това! — намеси се Чан.

— Прави или не — това не е ваша работа... Но я кажи какво си приказва брат ти. Това беше една закана за убийството на нашия цар.

За да не приказва повече, Чан му преведе:

— Когато ти говореше как да правим това, как онова, моят брат каза:

*Речта е хубава, щом е безкористна и гладка,
но дважд е по-прекрасна тя, когато е и кратка.*

Все едно, че говореха на Джав за ланшния сняг.

Той превъртя ключа и седна пред вратата, като въздъхна облекчено:

— Така ви се пада! Да не се подигравате друг път с царя.

Минаха ден, два, три... Минаха четири дни... Чан и Чун престанаха да ядат: по-скоро нямаха какво да ядат, защото храната, която им поднасяше Джав, не беше за хора като тях. В нея нямаше чер пипер и небет-шекер; кимиони, лимони; чай от лиани и банани; риба естера, дълга два метра.

Така, в глад и мъки, прекараха до деня, когато ги посети цар Фе, преоблечен като скитник-бедняк. И никак не се знаеше как щеше да продължи всичко, ако не беше онова мяу-мяу, което провали царямониала на Фе при посещението му в затвора, замислено от неговия Башдиригент. Трябва сега да признаем, че тази идея — как да се преоблече и къде да отиде — му беше подсказана още преди години от Башдиригента, който тогава вместо да си дирижира работата, започна да учи царя какво да прави и как. А цар учи ли се на ум!

— Де да имам твоя акъл! — му каза тогава цар Фе.

Башдиригента му отговори:

— Когато човек е силен, не е нужно да бъде умен.

Какво се беше случило?

Край реката, впрегнати отново в царския долап, за да поливат градината на Фе, Инат и Вари го-Печи го не седаха от сутрин до вечер. Но колкото и да работеха те, от ума не им излизаше, че едни други същества — Чан и Чун — се мъчат в царския затвор, че те имат нужда от помощ.

Но каква? Впрегнати в хамутите, с какво можеха да помогнат те?

По едно време Инат включи на заден ход. Включи и не направи нито крачка напред.

— Ти какво? — попита го братовчед му. — И ние ли искаш да отидем в затвора?

— Не! — отвърна Инат. — Сетих се нещо, но не мога да си спомня точно какво.

Инат беше добро магаре, нищо не забравяше, само че много трудно си го спомняше.

Нещо хубаво се въртеше в главата му. Леко и нежно. Бяло... Изведнъж той се удари с копитото по главата и изкрещя от радост.

— Сетих се, сетих се! — развика се той.

— Какво си се сетил? — попита братовчед му.

— Къде е перото?

— Кое перо?

— Това, което ни подари малкото щъркелче-пощальон... Спомняш ли си как казваше, че можем да му бъдем приятели. То търсеше приятели.

Пет минути мисли Вари го-Печи го. Накрая каза:

— О, спомних си... — И затича към папура.

Разгърна го. Увито в листа от лападец — като с кадифе, — пред очите на Инат трепна бялото перо, последното от опашката на щъркелчето-пощальон.

Инат го пое нежно, поглади го като нещо скъпо и каза:

*Щърко, щърко дългокрак,
искаш ли да дойдеш пак,
искаш ли да тръгнеш с нас —
край реката Криволиччи
твоя чуден поглед птичи
ни е нужен за компас.*

Не мина и час и над реката се зададе едно малко бяло облаче, превързано с червена панделка през корема. То приближи, приближи... и тогава двамата братовчеди видяха, че пред тях стои щъркелчето-пощальон, което навсякъде имаше нужда от приятели.

— Ето ме при вас — каза то и три пъти се поклони: един път — на Инат, втория път — на Вари го-Печи го, а третия — на реката.

Щъркелите по тези места умееха да уважават всичко, което им беше скъпо.

Един през друг, надпреварвайки се и задъхано, двамата му разказаха всичко за бала — как техните далекогледни объркаха цялата история. След това — за цирка на индийския факир По Икиндия... и цялата дандания след това. А когато заговориха за Чан и Чун, в очите им блеснаха сълзи, по-бистри и от седеф.

— Как може да се помогне на Чан и Чун? — запитаха се те едновременно, макар и да не бяха сиамски близнаци. След това допълниха последователно:

— Може ли човек да бъде свободен, ако приятелят му е в затвора? — каза Инат.

Братовчед му завърши:

— Да си свободен — значи да имаш много приятели.

По-нататък нещата се развиха така:

Дълго обикаля щъркелчето-пощальон над високите затворнически зидове. Уж носеше писма, а разузнаваше как може да се влезе при Чан и Чун. Откъде?

Мина оттук, прелетя оттам — но затворът беше голям!

„Има само един начин! — помисли си то. — Това може да направи същество, което се провира.“

Тогава на помощ дойде мишлето Никакво. Уж нищо и никакво мишле, но и то можеше да помогне. Щъркелчето измисли хитър план за освобождаването на Чан и Чун. Той се състоеше в следното: вместо да се разхожда край Криволича и да търси — не знам защо — котката Черна, мишлето трябваше да се провери под зида на затвора, да се доближи до килията на Чан и Чун и най-неочаквано да започне да мяука, когато вратата на килията им е отворена. Всички в тези земи знаеха от какво се страхуват царят и неговите тъмничари.

Трябва да признаем голямото умение на малкото мишле. То изпълни чудесно каквото му беше казано. Още повече, че започна да мяука в оня миг, когато беднякът-скитник — цар Фе — искаше да узнае от Чан и Чун какво мислят за него.

— Мяу-мяу — каза то, когато забеляза как хукнаха да бягат Джав и беднякът-скитник. — Мяу-мяу.

Нямаше по-неприятно за този цар и по-страшно от една котка, която не казва нищо особено, а мяука.

Чан и Чун само това чакаха. Като видяха, че Джав и цар Фе се изпариха като дим, хванаха се за ръце — дясната с лявата — и тръгнаха подир ситните стъпки на мишлето.

— О, мило мишле — благодареше му Чан, — ти не си никакво малко мишле. От днес нататък ти си едно Голямо мишле.

От радост те започнаха да се премятат през глави.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЦАР ФЕ НАСОЧВА МИСЛИТЕ СИ В ПРАВА ПОСОКА И РАЗБИРА ЗАЩО СТАВАТ ВСИЧКИ БЪРКОТИИ

Още неуспял да се преоблече в царските си дрехи и да седне на трона, на Фе донесоха, че Чан и Чун са избягали от затвора. Не е необходимо да обясняваме, че това направи сеньор Мар. Както знаете вече, една от неговите задачи беше да надушва мислите на хората, да следи какво правят те.

— Изчезнали са, царю — каза Мар, — видели са ги как се премятат през глави и дим да ги няма.

— Какъв дим? — зачуди се Фе. — Пак ли някой е подпалил нещо?

— Дим да ги няма!

— Този шарлатанин По Икиндия да не е почнал да прави отново магии и да ги е превърнал на дим?

— Не, царю, така се казва — дим да ги няма! Видели ги само край затвора как се премятат през глави.

— Да се премятат и да ми се махат от главата. Де да имах и аз две глави — да видиш дали няма да се преметна.

— Вие сте прав — съгласи се Мар, — когато човек има само една глава и се преметне през нея, има опасност да му стане лошо.

— Колко дена им оставаха още да лежат? — попита пак Фе.

— Избягаха на осмия ден. Някакъв дрипльо се въртял пред килията и дрънкал втели-некипели.

Царят го изгледа с такъв страшен поглед, че Мар спря да дърдори за неща, за които не го питат.

Обади се Фе:

— Значи остават им още двадесет и два дена... Да им са халал. И без това килиите в нашите затвори са само за по един човек. Трябва ли

само за тях сега да се впускаме в ненужно строителство. Откъде да им взема двойна килия?

— Може да се намери! — Мар реши, че трябва да подсказе някакво правилно царско решение. — Ако не може да се построи, можем да съборим стената между две килии и тогава — ето килия за сиамски близнаци.

— Сеньор Марколи — каза Фе, — когато посетих за първи път шатрата на индийския факир По Икиндия, той прочете следното стихотворение в моя чест. И досега то стои написано там на най-видното място. Ето го:

*И нека да не е от род слугата, да не струва,
но уважаван ще е вред, у царя щом слугува.*

Цар Фе го повтори — бавно и тържествено, — за да може Мар по-добре да го запомни.

— И затова аз казвам — завърши той: — за да бъдеш уважаван и ти, не ми предлагай неща, които не бива да правя.

— Ти всичко трябва да правиш, царю! — възпротиви се Мар. — Един цар може всичко да прави.

— Може всичко, но не и да разрушава. Той трябва да строи. Струва ли си — запита Фе — за нищо и никакви сиамски близнаци да разруша една стена от моите най-здрави неща?

Тази мисъл накара Фе да реши, че всички държавни работи трябва да извършва само в права посока.

— И още — подзе отново Фе, — сега не е ден да се занимавам със сиамски работи. След малко започва царямониалът.

Тази дума накара Мар набързо да се извини и да се изниже, както се казва при такива случаи, като попарен. Чуха се царските тръби, трополене на колела, но не и на коне. В царската каляска при тържествени случаи се впрягаха четирима гвардейци, а техните щъркови възможности позволяваха на царя да не пътува по прашните пътища, а да лети.

Така беше и сега. Пред входа на двореца стоеше царската каляска. До нея — Башдиригента. В минутите, когато царският оркестър не

свиреше на бала или не репетираше нови песни в чест на Негово величество, Башдиригента дирижираше царската каляска.

— Заповядайте, царю! — каза Башдиригента и отвори вратата на каляската. — Първо левия крак, а след това десния.

Това допълнение той казваше винаги, защото понякога царят си объркваше крачката и вместо в каляската се намираше под колелата ѝ. Гвардейците — колкото и да бяха се клели във вярност — се подплашваха, тръгваха в галоп и царят трябваше търпеливо да изчаква, докато върху него минат всичките колела.

Този път не се случи това. Гвардейците литнаха напред. Башдиригента заплющя с камшик над главите им.

Цар Фе седеше блажено в каляската и чакаше приближаването на мига, когато щеше да започне тържественият марш.

Пътуваха не повече от два часа. Гвардейците укротиха крилете си; Башдиригента каза тпр-тпр и след това няколко пъти: иш, иш, иш.

— Нали съм казал, когато започвам царямониала, да няма кокошки край мен! — забеляза Фе.

Отвърна господин Червените ботуши, който беше организиран посрещането и всичко останало:

— Тук няма никакви кокошки, царю! Оградихме още от вчера избата. Всичко е готово да ви посрещне.

— А какво значи това: иш, иш, иш?

— Особени башдиригентски знаци, господарю, които позволяват на гвардейците да се заковат на място.

Цар Фе забрави, че трябва да стъпи първо с левия крак, а след това с десния. И без малко да се намери под колелата на каляската, но за всеобща радост на присъстващите тя беше спряла и той падна само в ръцете на своя Пръв съветник.

„Той винаги му е в ръцете!“ — помисли си един от гвардейците, но не посмя да го сподели с никого.

Помогнаха му да се изправи. Тръгна надолу. Към винарската изба.

Няколко пъти в месеца правеше така. Когато привършваха по-важните държавни работи, цар Фе сядаше в каляската и се насочваше към някоя винарска изба. Това на дворецов език означаваше царямониал.

Засвири музиката. Той се наведе, за да не се блъсне в дебелата греда, надвиснала над челото му. А след последното стъпало се изправи. Огледа с поглед всичко, строено пред него.

— Какъв ред, какъв порядък! — забеляза той.

Като по конец пред него лежаха прясно боядисани, стегнати в ламаринени обръчи бъчви, батлаци, бурета, качета, каци, делви, бутилки, грънци, паници и ибрици.

И всичко — до горе пълно с вино.

Някъде в дъното на избата видя съдържателя на „Старата лисица“. Все не можеше да си спомни името му. И понеже помнеше много добре името на кръчмата му, така се обръщаше и към него.

— Да дойде Старата лисица! — заповяда той.

Башдиригента даде съответния знак. Господин Първия съветник го изпълни в най-къс срок.

— Стара лисицо — обърна се към кръчмаря цар Фе, — не се свирай в края на царямониала, но я прочетете царския ми указ!

Намеси се господин Червените ботуши:

— Господарю — подшушна той, — указът трябва да се прочете накрая, а сега трябва да приемете парада.

— Готов съм! — съгласи се Фе.

Един от редките случаи, когато той се съгласяваше.

Оркестърът продължаваше да свири. А Старата лисица назоваваше една по една всяка бъчва: колко тона вино съдържа, от какво грозде е направено то, на кой баир е расло.

В този миг Фе дълбокомислено забеляза:

— Напразно някои казват: що ти трябва на баир лозе!

— Напразно!

— Напразно!

— Така е! — чуха се няколко одобрителни гласа.

— А виното в тази бъчва — каза съдържателят на „Старата лисица“ — е направено от един по-особен сорт грозде...

— Кучешко! — каза на ухото му Башдиригента.

Фе се спря.

— Четете! — заповяда той.

Кръчмарят разгърна големия царски свитък, изкашля се два пъти, за да не прекъсва по време на четенето, и започна тържествено:

„Аз, цар Фе... всемогъщ, един и същ... заповядвам: от днес нататък и во веки веков виното да ми се поднася не в чаши, бурета, а направо — в бъчви!“

Той наистина вдигна една бъчва и я изпи до дъно. Натовариха го в каляската, без да го подсещат с кой крак най-напред трябва да стъпи. Фе захърка. Когато се събуди на трона си, извика своя Пръв съветник и каза:

— Сега всичко ми е ясно.

Господин Червените ботуши беше сигурен, че поне в този миг още не всичко му се е прояснило в ума, но не искаше да му противоречи. При това навън отдавна се беше мръкнало.

— Сега всичко ми е ясно! — повтори Фе.

Като царски съветник, и то Пръв, все пак господин съветникът трябваше да попита за какво става дума.

— Сега ми е ясно — продължаваше да си говори царят — защо стават толкова много бъркотии в моето царство!

Червените ботуши застана мирно.

— Няма заплетена работа в царството — каза той, — която нашият слон да не може да разплете.

А царят, сякаш и не е чул, продължаваше да си говори същото, като започваше пак отначало:

— Сега вече ми е ясно защо в моето царство стават толкова бъркотии!

— Защо? — попита съветникът.

Това беше царско откритие, което накара господин Червените ботуши дълбоко да се замисли.

— Ако се родиш в гората — приказваше Фе, — ще бъдеш чам, бук, дъб. Но представяш ли си, скъпи съветнико: ако лисиците започнат да се кръщават вълци, а вълците — лисици, в света ще стане една такава бъркотия, та няма да може никой да разбере: вълк ли среща по пътя си, или лалугер?

— Кой ме вика? — чу се зад вратата.

Това беше гласът на съдията — лалугер, който имаше една слабост, от която не се отучи до края на живота си: обичаше да подслушва.

Никой не му обърна внимание. За господин Първия съветник беше ясно, че трябва да се свика тронният съвет.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

В КОЯТО СЕ СЪБИРА ТРОННИЯТ СЪВЕТ

В голямата зала на двореца, наречена *тронна*, дойдоха господин Червените ботуши, Мар, съдията — лалугер или за по-кратко — Лалугера, тъмничарят Джав, Башдиригента, учителят — гащат петел, в ръката си с дървения господ, госпожа Надраго Сърце и един гвардеец — командир на всички гвардейци, които щъкаха из двореца, обикаляха покрай него или вършеха други работи.

Това беше тронният съвет на цар Фе. С него или без него, царят вземаше важни държавни решения. Сега още не беше дошъл и нямаше да дойде скоро. Болеше го главата от вчерашния царямониал.

Легна да си подремне и каза, че могат да започнат и без него.

В залата се чуваха гласове:

— О, приятелю, къде се губи досега?

— Не е ли по-добре да скучаеш за своя приятел, отколкото да се измъчваш от неговото присъствие!

— Казват, че вече дирижираш с бастуна на По Икиндия.

— Това са приказки. Дори не го искам, защото аз самият станах факир по дирижирането.

По в другия ъгъл говореха така:

— За какво ни събират?

— И аз не знам!

Чу се женски глас, който се обади на драго сърце:

— Казват, че трябва да прекръстим народа. Голяма бъркотия ставало в царските работи с толкова различни имена.

Обади се друг:

— Има ли смисъл да копаем кладенец, когато дворецът е вече пламнал?

Този глас идваше от устата на сеньор Мар. Скитането му по чужди земи го беше научило да си служи с думи, от които трудно можеше да се разбере какво иска да каже. Ето сега — когато спомена,

че дворецът е пламнал, гвардеецът, който пазеше вратата, веднага позвъни на слона, че тук има нещо за гасене.

Слава богу, Мар се доизказа:

— Има ли смисъл да се прави нещо, за което досега не е направено нищо?

— В какъв смисъл? — попита Надраго сърце.

— Че може ли да се прекръсти цял народ! — чудеше се Мар. — Това ще ни лиши да се занимаваме и с други държавни дела, а само ще си играем на кръщаване?

Председателят, господин Червените ботуши, вдигна лежащия до него звънец и още преди да го удари, каза:

— Господа, ние сме се събрали тук по много важен въпрос!

„Откакто се помня — каза си гвардеецът до вратата, който и друг път стоеше там, — всички работи, които стават тук, са все много важни!“

Първия съветник продължи:

— От вчера езикът на цар Фе така се е вързал, че не може да каже дори и името си...

„По-малко да пие!“ — пак си помисли гвардеецът.

— Тишина там — погледна към него сеньор Мар. Умението му да надушва мисли и този път му подсказа, че до вратата се вдига ненужен шум. — Какво си въобразяваш ти? — каза Мар, просто да завърши думата си, която никой не беше му дал.

— Ще ме оставите ли да продължа, или не? — попита господин Червените ботуши.

— Оставяме те!

— Говори!

— Ние те слушаме!

Тези и други гласове му дадоха кураж да продължи:

— Не се знае занаяпред дали царят въобще ще има възможност да каже което и да е име, по-дълго от две букви... А сами виждате колко е леко народът да произнася името му. Фе, Фе и толкова!

Обади се само един глас:

— Правилно!

Единствен само той се беше досетил за какво ще стане дума.

Пак се разнесе гласът на Първия съветник:

— Представяте ли си едно такова име...

Колкото и да напругаше ума си, той не можа да си го спомни. На помощ му дойде Мар:

— Едно такова име: Хуан Рамон Кекелсберг Кабур Ана Мария и сестра ѝ Сак Ричард Меродия заешкото сърце!

— С едно такова име на всеки един езикът му ще се върже на фльонга, когато трябва да го каже. А да не говорим за царя. И тогава, наместо хора с нормални езици, ще имаме такива с фльонги в устата.

— Тфу — ядоса се Башдиригента и плю от яд, наместо встрани или в кърпичка, право върху лицето на сеньор Мар.

— Кой ме поръси с одеколон? — запита той.

Мар не получи отговор и трябваше да вземе думата:

— Мисля, че тук нямаме право да умуваме повече. След като на царя името се състои от две букви — Фе, — защо и всички ние да не станем Фетовци.

Тук се намеси, колкото и да беше неочаквано, един учител. И то — гащат петел! След като ги беше научил да четат, защо и сега да не го чуеха?

Предложението беше посрещнато с одобрение. Учителят се наперушини, хвана по-здраво дървения господ в ръката си и каза:

— Не питай старило, а питай патило!

С това той започваше всеки свой урок. Учениците му го питаха:

— Учителю, ти много ли си патил?

Тогава той ги мъмреше и отсичаше:

— Слушайте какво ви приказвам, а не гледайте какво върша!

И сега, след като си пое дъх от любимото свое изречение, каза по-нататък:

— Не би било много умно всички да се казват Фе... Каква неразбория би било това за един учител: ако на един Фе постави двойка, тогава на другия Фе колко трябва да пише? Как да се оправи на кого колко? Или повикаш някого: хей, Фе, как си, я ела насам; представяте ли си колко хора ще кажат, че не са много добре, но скоро ще им мине и веднага ще се юрнат към теб. Ето защо аз казвам: не питай старило, а питай патило!

— А ти много ли си патил? — запита го Башдиригента, гледайки съчувствено и малко със завист към дървения господ. „Де да имах и аз един такъв при дирижирането — помисли си той, — ангелчета щяха да пропеят!“

Учителят отговори:

— Господа, не гледайте какво върша, а слушайте какво ви приказвам!

Първия съветник удари звънеца. И даде десет минути почивка. След толкова тежки разговори тронните съветници имаха нужда от почивка. И да си подкрепят душата с нещо.

— Така не може да продължава — ядосваше се през време на почивката Башдиригента, — един се казва Топуз, друг Онуз, а един взели, та го кръстили Туз. Накъде отиват тези хора?

Първия съветник почука в царската спалня, която се намиреше близо до залата. Фе спеше непробудно. Не посмя да го събуди. „Когато стане, тогава ще реши“ — каза си Червените ботуши и се върна да продължи държавната работа.

— Тия хора не ни дават възможност дъх да си поемем! — изпъшка Лалугера, когато тронният съвет отново започна своята работа. Той разкопча черния си фрак, отвърза вратовръзката си. — Не можеш да се поровиш в някоя своя работа!

Наскоро Лалугера се беше вмъкнал в едно чуждо скривалище и задигна всичко, каквото беше натрупано там като зимнина. Сега имаше предвид, че беше надушил още едно такова място, което смяташе за своя работа.

— Какво ти е на лицето? — вгледа се той в Мар.

— Нищо! Някой ме напръска с одеколон! — отвърна специалистът по надушването.

— Я не приказвай такива работи, ами вземи този пешкир и си изтрий лицето! — каза Лалугера и му подаде вратовръзката си. Трябва да кажем, че за такава му служеше единственият пешкир, който имаше в къщи. След като се измиеше сутрин, той се избърсваше с него, а след това го завързваше на шията си с мисъл, че може да му потрябва и през деня.

Мар изпълни каквото го бяха помолили.

Точно тогава взе думата господин Първия съветник:

— Господа, да станем прави!

Всички скочиха и в този миг слонът така настъпи гвардееца на вратата, че оня се разперушини. Той изчака и взе да трака с клюн с последните сили, които му беше оставил слонът. Присъстващите приеха това за салют, защото в същия миг в залата влезе цар Фе.

Но какво беше това чудо! Царят спеше и вървеше. И без никого да погледне, седна на един стол отвисоко и започна да хърка още по-дълбоко.

— Ф-ф-ф-ф... — чуваше се като от парна машина наоколо.

Нещо проблесна в главата на Башдиригента.

— Господа — развика се той, — едно нещо, от което няма да се откажете... — И той добави не без гордост: — Защо отсега нататък всеки новороден не носи в името си поне буквата Ф?

— Интересно!

— Много интересно!

Един от залата каза:

— Гениално!

Съветникът уточни:

— Това е добре... Умно... Всеки новороден отсега нататък да включва в името си поне буквата Ф. За „е“ не бива да се мисли. Представете ли си някой зевзек, след като каже Ф, а след това да допълни: е, и какво от това?

— Дайте ми го тоя на мен! — чу се гласът на гащатия петел, който още по-здро стисна дървения господ.

И точно в този момент, в мига на най-голямата тишина, думата взе съдържателят на странноприемницата „Старата лисица“. Той се осмели може би от това, че забеляза как Фе го гледа с едното си око. Припомни си всички дни и нощи, които царят беше прекарал там, и какви звуци издаваше, след като изпиеше първото буре.

— А-у, а-у, а-у... — виеше той от удоволствие.

— А-у, а-у, а-у — викаше цар Фе, когато искаше да вдигне на крак царската гвардия.

— А-у, а-у, а-у... — чу се и сега.

Съдържателят на „Старата лисица“ нямаше повече какво да мисли. Предложи към Ф на всеки новороден да се прибавя и едно такова ау, каквото сега царят така блажено произнасяше в съня си.

— Ако започнат да се раждат Фау-1, Фау-2, Фау-3... и така нататък, няма ли да се стигне до една цяла война? — забеляза Лалугера.

Но никой не му обърна внимание.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ПО ИКИНДИЯ ГОВОРИ С ЕДНА ЗВЕЗДА. ОТНОВО ЗАЕДНО

Избягали от затвора, Чан и Чун дълго се премятаха и смятаха, че така е много по-добре — да се премяташ презглава и да си правиш каквото искаш, вместо да стоиш на четири крака в страшно тесната килия на цар Фе.

— Ужасен тиранин! — спомни си Чан.

— Ужасен тиранин! — повтори и Чун.

Нямаше дума, която да не повтори след брат си. Чун беше готов не само да повтаря след него, но и да направи всичко, което Чан правеше. Само гласовете им не бяха еднакви. Пееха на два гласа. Чан — първи, а Чун — втори глас. Нещо повече. Чун не беше такъв добър певец като брат си. Успяваше само да повтаря по-гласните звуци, като а-а-а, след това о-о-о, а когато минаваха покрай двореца, Чун пригласяше у-у-у.

Спряха край Криволича, измиха очите си. Когато Чан реши да се изкъпе, Чун, ще не ще, трябваше да се гмурне с него в синия вир.

— Чакай малко — помоли той брат си, — да си затворя устата, че току-виж съм нагълтал някой клен. А знаеш колко е неприятно да се яде сурова риба.

В джунглите, където се бяха родили, те ядяха само сушена. Затова, когато се къпеха по тези места, внимаваха да бъдат винаги със затворени уста. Веднъж малка караушка-кротушка влезе така неочаквано в устата на Чун, че чак Чан го заболя коремът. Наложиха се баща им По Икиндия да направи няколко магии, за да излъже караушката-кротушка да се върне обратно във вира.

— Къде ли е сега татко? — въздъхна Чун, загледан в далечината, където двамата братовчеди въртяха водното колело на цар Фе. — Сигурно му е много мъчно за нас!

Страхуваха се да се доближат към тях. Много добре помнеха до каква бъркотия се стигна, когато се видяха и четиримата под купола на бащината къща. Бояха се да не ги зърне цар Фе отново. Не се знаеше какво ще каже Лалугера.

Прочел мислите на брат си, Чан рече:

— Този съдия никак не вижда през деня.

— Защо не му дадат една лампа? — попита Чун.

— Сигурен съм, че той не вижда и през нощта.

— Е, тогава — въздъхна Чан — за какво е на слепеца лампа?

— Не си прав, братко! Трябва да се учим дори и от слепеца: той никога не пристъпя, преди да е опипал мястото с бастуна си.

— И той ли има бастун като на татко?

— Става дума не за магически бастун, а за обикновен, на който се подпира, търсейки пътя.

Един облак закри слънцето. Падна сянка върху Криволичи. Папурът зашумя. Двамата се сгушиха един в друг, скриха се зад шипковия храст, който ги дръпна и им напомни, че трябва да бъдат внимателни. Ами ако Джав ги следи?

— Татко, татко — въздъхна Чан, — къде си сега?

С душа, от скръб обзета, той се хвана за двете близки дървета, тънки и мили като кокили.

Откакто останаха в затвора, По Икиндия не можеше да си намери място. Сън не го хващаше. Той ставаше през нощта, обуваше кокилите си, високи чак до небето, и тръгваше. Ако някоя звезда се изпречеше пред очите му, молеше я да се отмести малко, за да мине.

— Не можеш ли да свалиш тези кокили — казваше тя, — и тогава върви.

— Не, това не е възможно! — отвърщаше той. — Спрял съм край едно блато и ако ходя без кокили, има опасност да затъна до гуша.

— Добре, че при нас няма вода — рече му през тази нощ най-хубавата звезда, — само някой облак от време на време ни забражда и ни пречи да виждаме какво става на земята.

— Ти как се казваш? — попита я По Икиндия. По блясъка, който излъчваха очите ѝ, той се досети, че има много добро сърце. И е умна.

— Наричат ме Вечерница — отвърна тя. — Когато си сам и няма с кого да си говориш вечер, идвай при мен, ще ти разкажа звездни неща.

Призори, след дълго ходене, По Икиндия се спря, заслепен от звезден блясък.

— Помести се да мина! — помоли той звездата, изгряла пред него.

— Аз не ти преча... Цяла нощ осветявам твоя път. Така по-леко вървиш.

На По Икиндия му се стори, че познава тази звезда. Все пак не беше много сигурен и затова реши да я попита:

— Ти как се казваш?

— Наричат ме Зорница!

— Зорница... За първи път чувам това име, а ми се струваш страшно позната. Приличаш ми на една Вечерница, която срещнах снощи.

— Аз съм същата звезда — каза тя. — Вечер ми казват Вечерница, а сутрин — Зорница. Името ми е различно, но винаги съм една и съща. Звезда.

— И мен искат да ме прекръстят — спомни си По Икиндия.

— Как! — учуди се звездата.

— Цар Фе е решил, че поданиците му не трябва да носят много дълги имена. Така не можел да ги запомни.

— Че за какво му е да ги помни? — попита тя.

— Не знам... Човек никога не може да знае какво иска царят. Решил да се казвам само По. Никак не можел да разбере какво е това Икиндия! Че как ще се казвам само По или Най? И накрая Нанай.

— Какво е това Нанай? — запитва звездата.

Тя живееше толкова високо, че не винаги дочуваше всички думи, които се говорят долу.

— Това значи нищо. А човек е все пак нещо... По-скоро ще напусна този край, отколкото да сменя името си.

Разсъмна се и По Икиндия не забеляза къде изчезна неговата любима звезда. Дълго гледа по небето, пита и разпитва, но тя сякаш беше потънала вдън небе. А слънцето беше още много далече, за да го пита за такива неща. Трябваше цяла сутрин да вика, за да стигне гласът му до него.

Когато реши да тръгне, едва не се спъна. Колкото и да повдигаше левия си кокил, той не се помръдваше. Опита и с десния — същата

работа. Сякаш бяха заковани в земята. И без малко да се плъосне във вира на Криволиччи.

— Бре, Чандакарман — каза той нещо на староиндийски. — Аз съм един Вараручи, а ето каква работа ми се случи!

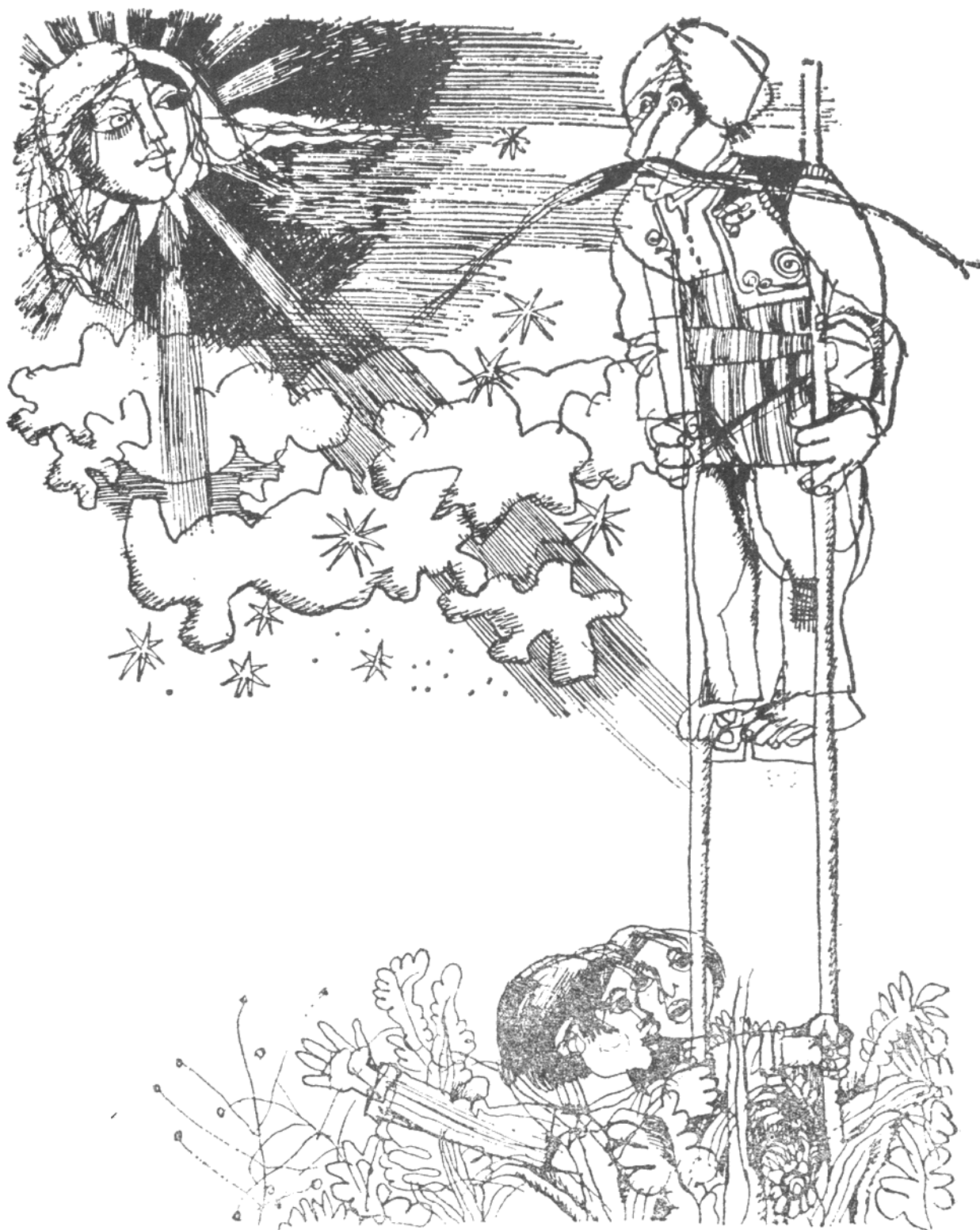
Ставаше дума за едно много зло същество и че той — По Икиндия — е склонен да изпълни всякакви желания само и само да го пусне.

— Хей — викна той отново към земята, — да не си Джалапада, който само край водата напада?

Пак никой не отговори. По Икиндия се опита да тръгне, но веднага разбра, че това е невъзможно. В същия миг отдолу долетя двугласо желание:

— Слез... Слез при нас и ще видиш кои сме!

Много магии знаеше По Икиндия. От вещици и вампири разбираше. И със змии говореше. Но не беше срещал същество, което да говори на два гласа.

Беше много високо, за да разбере какво става долу.
— Пусни поне единия ми кокил, за да мога да слеза по другия.

Разбра, че и оня долу е Вараручи, готов да изпълни всяко желание, каквото и да се случи.

Щом усети, че десният му крак е свободен, той го освободи от дървения прът, хвана се след това за левия и започна да слиза като по върлина: хоп, хоп, хоп.

Още нестъпил на земята, той падна в прегръдките на Чан и Чун.

— Мили татко — викаха те и така го прегръщаха, че едва не го задушиха, — мили татко, ние отново сме заедно.

— Чакайте, чакайте — молеше той, — прегръщайте ме първо единият, а след това другият; така — едновременно — ще ме задушите. Ох, ох... чакайте да си поема дъх. Ето, прегърни ме, Чан, а сега и ти, Чун.

Той поемаше дъх с пълни гърди и не можеше да им се нагледа. Не вярваше на очите си, че отново са при него.

Като ги милваше — единия с едната си ръка, а другия с другата, — той им каза нещо на староиндийски, но те не го разбраха. Още не знаеха добре този древен език. Помолиха го да повтори, но той ги поглади по бузите и каза:

— Нищо, нищо... когато пораснете — ще го научите. И всичко ще научите. Сами. Човек, докато е жив, трябва да се учи. Най-сладка е тази храна, която си добил с честен труд.

И той ги поведе към своя дом от черги, където им предложи да ядат колкото си искат: чер пипер и небет-шекер; кимиони и лимони; чай от лиани и банани; риба есетра, дълга два метра.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ПЪТУВАНЕ КЪМ ТЕЗИ, КОИТО ВЯРВАТ В ЧУДЕСА

Докато Чан и Чун обядваха до насита, баща им за нищо не ги попита. Събра шатрата в един голям денк, а магическия бастун остави настрана.

Когато тръгнаха, бастунът лежеше в ръцете на Чан и Чун. Така беше по-удобно. Можеше да му потрябва, а докато го търсят в денка, какви ли не работи ще станат.

Предстоеше им не само да пътуват — По Икиндия реши да замине завинаги. Кракът му нямаше да стъпи повече при Фе. Толкова ядове беше изпитал тук! Много чудесии знаеше, но чудо, каквото му се случи тук, не помнеше.

— Не, никога вече няма да се върна! — въздъхна По Икиндия.

— А къде ще заминем, татко? — каза Чан.

— А къде ще заминем, татко? — повтори и Чун.

— В друг свят, синове мои — каза бащата и ги погали едновременно, — където хората вярват в чудеса.

Двамата се натъжиха. Не че им харесваше тук. Бяха още малки и не знаеха дали има такъв свят. И кога ще стигнат при него.

— В друг свят — каза пак По Икиндия, — където ще си живеем с нашите чудеса, а цар Фе нека да си остане при своите Фаувци.

Щом каза името на царя, той се сети, че трябва да му остави прощално писмо. Такъв беше обичаят тук: преди да напуснеш страната, трябва да напишеш писмо на царя. Защо напускаш и накъде отиваш. Древен обичай, единствен, който Фе забрави да забрани.

По Икиндия взе лист хартия. Пое и бастуна си от ръцете на Чан и Чун. Той му служеше и за писалка.

Написа много кратко писмо.

Прочете го един път, два пъти — запечата го. Написа върху плика: „За цар Фе.“ Даде го на първия гвардеец, който мина по това

време наблизо. Той бе същият гвардеец, който винаги стоеше до вратата на тронния съвет.

Когато предаваше писмото, По Икиндия каза:

— Многоуважаеми гвардеецо, имам две молби към теб: първата — да занесеш това писмо на цар Фе, без да го четеш, и втората — да му го предадеш, след като вече сме заминали далече оттук.

— Кога заминавате? — попита гвардеецът.

— Още сега!

— Значи ще го предам утре. За един ден може да се премине нашето царство.

Гвардеецът изпълни само втората молба. Още недоближил стените на двореца, той седна край реката и с треперещ клон отвори плика. Върху белия лист най-отгоре лежеше: „Цар Фе, Ом!“ Досети се, че това едновременно означава: „Здравей и Довиждане.“

По-надолу със ситни и добре изрисувани факирски букви беше написано:

*Великият в рода си от мръсници
е длъжен да се пази по света:
че няма полза никаква от спици,
ако се счупи някой ден оста.*

Прочете го втори път и трети път, но умът му не разбра какво значи всичко това.

„Пак някои магии!“ — каза той и влезе с гвардейска стъпка в двореца.

По същото време Чан и Чун написаха писмо до двамата братовчеди. С малко, но сърдечни думи те ги молеха да им простят за станалите неща, а след това им написаха по четири реда. Едните за Инат, а другите за Вари го-Печи го.

Мина щъркелчето-пощальон. Предадоха писмото и му обясниха къде трябва да го отнесе.

Щъркелчето беше възпитано. Не таеше в сърцето си глупаво любопитство. Не отвори писмото и не прочете какво пишеше там. И никога досега не беше правило такива неща. Нямаше и да прави.

Полетя към небето, понесено от тъжните погледи на Чан и Чун.

— Радвай се и лети! — викаха му те. — Като излетиш един път, върни се и полети втори път: един път за Чан и един път за Чун. И за всички, които обичат да държат главата си изправена. Да гледат нагоре!

— Лети, приятелю! — каза за последен път и По Икиндия.

Тримата поеха край брега на Криволича. Отпред вървяха Чан и Чун, а след тях — татко По Икиндия, понесъл на гърба си шатрата, завързана на денк. Кокилите лежаха на рамото му, дълги и тънки. Краят им не се виждаше.

Спряха край синия вир.

— Татко, какво е това? — попита Чан. — Нещо се белее във водата?

Погледна и Чун. Наистина — върху дъното на вира сякаш бяха разцъфнали орхидеи.

— Това е сянката на щъркелчето пощальон — досети се Чун, — то лети над нас. Искате да ни изпрати.

По Икиндия огледа небето. Нищо не видя. Погледна към дъното. Белият образ се разлюля, орхидеите изчезнаха. Лек ветрец лъхваше над вира.

— Аз съм Белия облак! — чува тримата, изненадани и удивени от този пътник, легнал върху дъното на вира.

— Откъде идваш, накъде отиваш? — попита По Икиндия.

— Аз съм този, който търси приятели... С вас не е тъжно в това огромно небе.

Чан попита:

— Имаш ли баща? С татко По Икиндия и с моя брат Чун тръгнахме към тези, които вярват в чудеса.

— Имах, но сега нямам... Баща ми, Стария облак, преди да се превърне на дъжд, каза: „Синко, скоро няма да бъда вече Облак. И няма да се гушиш под сянката ми. Сам ще набираш пара и ще растеш... От мен запомни един урок, който съм чул от дядо ти: колкото по-високо летиш, толкова повече неща ще видиш.“

— Ти какво видя?

— Всичко... Днес — над Северния полюс, утре — над Южния. В друг ден — над екватора, където жеравите ме носят на главите си.

— Толкова ли дълги шии имат? — обади се Чун.

— Чак до небето — каза Белия облак. — Когато си добър, достигаш звездите.

По Икиндия, опитен и препатил много неща, слушаше разговора и внимателно се вглеждаше във всичко. Той забеляза, че облакът е благ по характер и бистър по душа. А сърцето му се крие в една въздишка.

Белия облак пак заговори:

— Вечер се превръщам в лунна светлина и звездите ми разказват звездни сънища. А сутрин — накъдето ми видят очите.

Говореше тихо и нежно, а усмивката му блестеше от слънце.

— Защо не тръгнеш с нас? — попита Чун.

— Не мога — отвърна Белия облак, — толкова много хора имат нужда от един приятел. Ще ги търся до последната си сълза!

Тримата видяха, че единият от ръкавите му е два пъти по-дълъг от другия. Белия облак улови техните погледи. И рече:

— Дребна работа... Така е, когато си имаш работа с един груб дъб. Груб и невъзпитан. Но моят баща казваше: умен е този, който умее да пази тайна и дружи с умни хора...

— Довиждане, приятелю! — изрекоха тримата.

Стана им малко тъжно, че няма да продължи с тях.

— Довиждане! Довиждане! — усмихна се Белия облак и започна да им маха с един дълъг и с един по-къс ръкав. — Щом усетите жажда за нещо светло, спомнете си за мене. Винаги може да ме намерите огледан в синия вир. Или в разговор с някоя звезда.

— Довиждане!

— Довиждане!

— Довиждане!

Тримата се отдалечиха. Вървяха замислени и светли. Отпред Чан и Чун, след тях — баща им, с денка на гърба.

Седнаха да починат. Чан запита:

— Татко, какво говореше Белия облак за умните хора?

— Какво може да говори един облак, още повече ако е бял? — въздъхна По Икиндия.

Видя по слънцето, че е време за вечеря. Развърза шарения денк.

После отвърна:

— Небесни работи, синко!

В полунощ над реката се понесе като вятрец:

*Ако някой е тъжен,
ако други е сам,
ако трети мечтае
за приятел голям
и със поглед далечен
чака радост и мир —
за какво да се въси?
Нека той да потърси
своя бял и сърдечен
облак в синия вир!*

— Какво е това? — попита Чун.

— Небесни работи, синко! — отговори отново бащата.

Нямаше нужда да им обяснява повече. И двамата скоро заспаха.

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЦАР ФЕ ЗАПОЧВА ВОЙНА С ТОЯ ДЕТО ДУХА

— За каква ос ми пише този факир? — ядоса се цар Фе, когато неговият верен гвардеец му донесе писмото на По Икиндия. — Каква ос ако се счупи? Да не би на моята каляска!

Десет гвардейци хукнаха към царската каляска да преглеждат оста. Свираха се отдолу, качиха се на покрива, седяха отпред на капрата, усукваха ока. Един от гвардейците остана да лежи под каляската като втора ос, в случай, че истинската ос наистина е счупена.

Докладваха на царя, че никой нищо не е забелязал. Фе не доизслуша всички донесения и нареди да извикат господин Първия съветник. Той тропна с ботуши и застана мирно пред трона.

— Все още ли съм на първо място? — попита Фе.

— В тази страна вие сте навсякъде пръв, царю! — докладва, без да се замисли, господин Червените ботуши. Дългите години служба не бяха отнели от силите му да отговаря веднага и без много да се замисля.

— Кажи ми, още ли съм на първо място в списъка?

— В какъв списък?

— В списъка на глупците! — тупна с крак Фе.

Господин Червените ботуши се удари по челото. Чак сега се сети за какво става въпрос.

— Не, царю — отвърна бързо той, — от вчера ви зачеркнах.

— И кого поставихте на мое място?

— По Икиндия!

— И правилно сте направили... Да ми пише такива объркани писма. Нищо не мога да разбера от тях. Я чети ти! — И той подаде писмото на своя съветник.

Господин Червените ботуши чете, чете, но след като и той нищо не разбра, каза:

— Вие сте напълно прав, царю!... Да не би да се е счупила оста на царската каляска?

— Провериха... Нищо й няма.

— Аз винаги съм ви казвал, царю — поиска да промени разговора Първия съветник: не пускайте в страната факири и магьосници. И тогава никой за нищо няма да се чуди.

Още два дена Фе мисли над това, което му беше изпратил По Икиндия. Дори майсторът на заплетените работи, слонът, не можа да разгадае какво искаше да каже той. На третия ден извикаха сеньор Мар.

— Ти какво смяташ? — обърна се Фе към него.

Сеньор Мар не мисли дълго. Той взе стихотворението и го преведе на староиндийски. След това го прочете отзад-напред. И след това напреко. Ето какво се получи:

*С мъдрец и откровен дружи!
С лъжлив и умен стъпвай леко!
Глупак и честен съжали,
а от подлец и тъп — далеко!*

Колкото и да не му беше ясно, цар Фе още повече се обърка. Трябваша му няколко месеца, за да проумее всичко това. А къде време у един цар! Той захвърли всичко в ръцете на своя съветник, съветникът — в ръцете на Башдиригента. При такива случаи това, което не беше ясно, царската музика го свиреше по ноти.

Четиримата гвардейци отново се впрегнаха в каляската.

— Пълен напред! — каза Фе. — Два градуса северна ширина и три градуса — южна.

Царският ловец потегли към ловния дворец.

Когато минаваха край Криволичи, гвардейците от уплаха измениха пътя си с няколко градуса. Из папура изпълзя малкото мишле, което в своите дела беше станало Голямо; и без да обръща внимание, че това е самият цар, направо го запитва: — Да сте виждали котката Черна?

— От години не съм — отвърна Фе, без да се досети за какво става дума.

Изплашените гвардейци изтръпнаха: „Как смее това мишле да говори на царя за някаква си котка? — запитаха се те. — Не знае ли то,

че цар Фе от всичко на света най-много се страхува от котки. Факири и императори може да победи, но котка да не му се мярка пред очите!“

— И аз вече година как я търся — каза мишлето, — но никаква я няма.

Цар Фе позабрави малко за страха си и се осмели да попита:

— За какво ти е тази котка Черна?

— Да си играем!

— На какво да си играете? — зачуди се Фе, като още веднъж си помисли, че в тази страна стават неща, които не са му много ясни.

— Да си играем на котка и мишка... Не е ли по-добре така, вместо да ме дебне навсякъде и аз да се свирам в миши дупки? Живее ли се, царю, в миши дупки? — изцвърча мишлето направо в очите на царя.

То вече беше познало кой е и накъде е тръгнал.

— Пълен напред! — заповяда господин Първия съветник. — Пълен напред! — каза той и за миг си спомни онова време, когато още беше обикновен щъркел и пътуваше за остров Крокодил.

Припомни си и за капитана, който с мустаците си управляваше кораба. Това „Пълен напред!“ му остана спомен оттогава.

Царят се олюля върху седалката, а в пепеляка на пътя остана малкото мишле, заровено и неразбрано.

„Все някой ще ми помогне — изтри сълзите си то — да намеря котката и да ѝ кажа най-после какво мисля!“

Никой не го чу. Каляската трополеше напред и на един завой а-ха да се преобърне, но — чудо! Вместо тя да падне в близкото дере, гвардейците полетяха нагоре. Мишлето гледаше и не вярваше на очите си: каляската падаше нагоре. И царят падаше нагоре. И Башдиригента. И господин Първия съветник. Всичко в тази страна падаше нагоре.

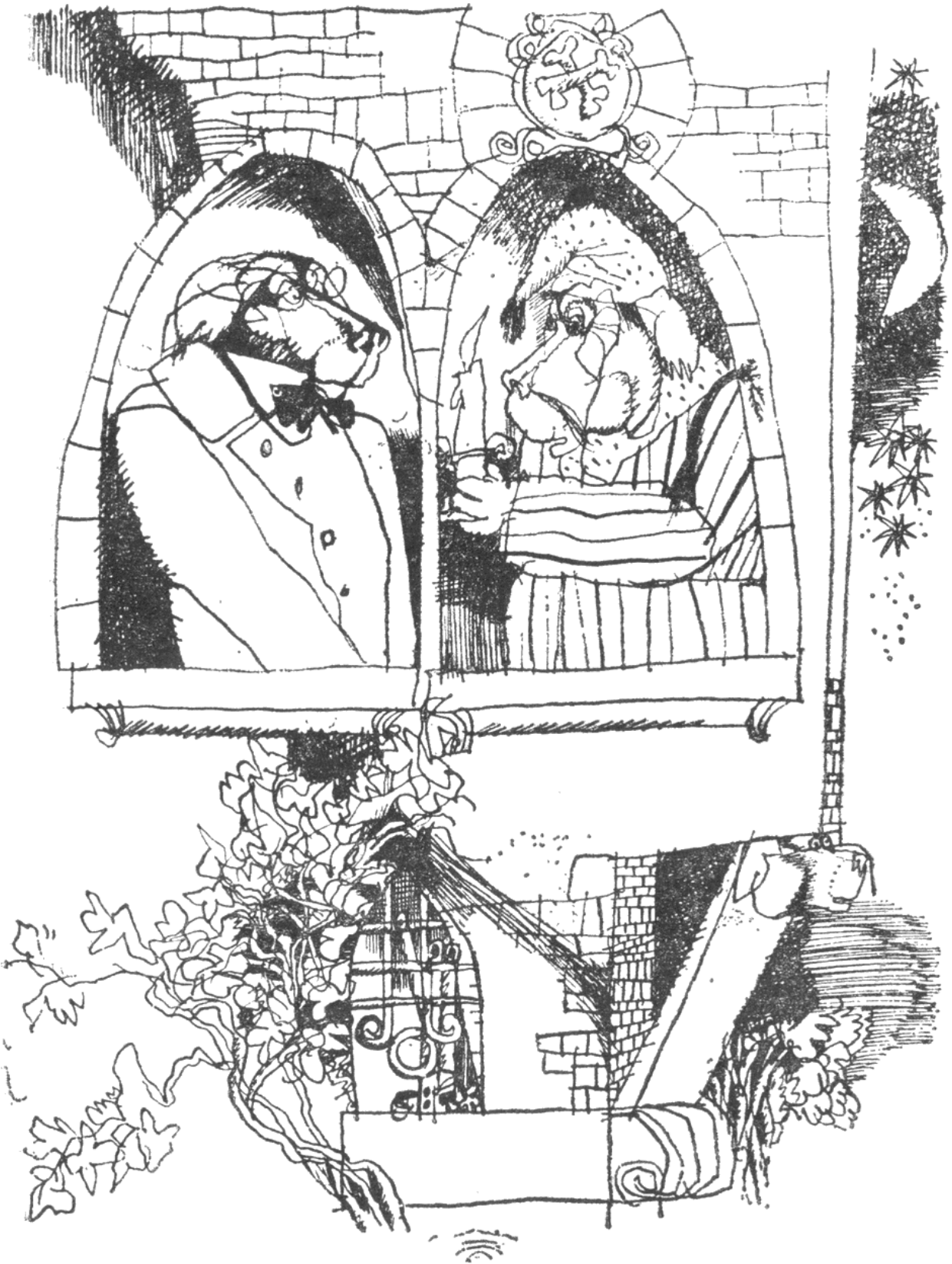
Нагоре и това си е.

Гвардейците спряха. Царят слезе и приклегна няколко пъти. Близките му помощници помислиха, че е готов вече да стреля, но когато се изправи, те се убедиха, че само се подготвя за това. Утре сутрин започваше царският лов. А дотогава имаше още много време.

Цар Фе се хвана за ловджийската пушка. Няколко ловни палаша, специално обучени за царски лов, излаяха. Гората прогърмя. Нещо изшумоля, чу се трак-трак-трак откъм каляската и всички залегнаха наоколо. Беше вързаният до оста на каляската гвардеец, който, макар и

забравен там, не беше забравил за себе си. С този вик казваше, че и той е готов да гони глиганите из гората.

Царят се прозина. Широко и по царски, без да си прикрива с ръка устата. Не беше уста, която да се крие. Това беше царска уста. Когато се отвори, от нея изскочи облак винени пари. В това време Мар палеше лулата си. От искрата избухна пожар. Настана олелия. Без малко да изгори новопостроеният ловен дворец. Слонът веднага дотича насам и като насочи хобота си право към цар Фе не само угаси избухналите пламъци, но размаза в калта и самия цар Фе.

А пушката му се забодe три метра в пръстта. Един зъб си счупи слонът, докато я изтегли. Вместо с два бивни остана само с един. Заприлича на носорог.

— Ето това се казва дворец! — съвзе се Фе, след като му донесоха дрехи да се преоблече. — Този дворец има ли винарска изба? — запита той.

— Не една, а две — отговори Башдиригента.

— А защо две? — не можа да проумее Фе.

— Едната за царя, а другата за неговите гости.

Фе дълбокомислено наведе глава. Решаваше важен държавен въпрос.

— Не е ли по-добре и двете да бъдат за мен! — каза той под одобрителните гласове на всички.

— Когато царят каже добре — обади се Мар, — тогава тази дума никога не означава *лошо*.

Късно вечерта Фе се усамоти в спалнята си, замислен и изтерзан. Толкова объркани неща му се случваха в последно време — той нищо не можеше да си обясни. Може би вече беше стар. По-рано, когато каляската се накланяше или ха да падне в някое дeре, той литваше заедно със своите гвардейци и мечка страх, него — не, летеше напред и нищо не вършеше, както се казва, през куп за грош.

А сега — мъчеха го тези двусмислици, които му остави индийският факир. Дори се страхуваше. „Може би това са някакви заклинания?“ — каза си той в тъмното и запали отново лоената свещ. Стана. Разходи се из стаята. Спомни си за гвардееца под каляската. Извика Башдиригента и му каза:

— Отвържете го оттам, ще му измръзне носът. Нощем в планината е студено.

Така и направиха.

След това запита Башдиригента:

— Ти разбра ли нещо от това, което ми написа индийският факир?

— Царю — каза той, — от магии и заклинания не разбирам. Но мисля, че тези негови думи означават: по-добре да умреш с добра слава, отколкото да живееш с лоша!

— Да не си бил и ти в древна Индия? — зачуди се Фе.

— Не!

— Защо тогава ми говориш и ти така. Какво значи това! Пред цар не се говори така! Не е ли по-добре да помислиш това, което ще кажеш, отколкото да съжаляваш след това за него. Стража! — извика Фе.

В стаята нахлуха десетина гвардейци и господин Червените ботуши.

— Арестувайте го! — продължаваше да вика Фе. — Този ми говори за смърт, докато аз мисля, че не е лошо да се царува вечно.

— Царувай, царю! — извикаха в един глас гвардейците.

Те не бяха сиамски близнаци, но много добре се бяха научили да говорят едновременно. Ако ги чуеше сега По Икиндия, поне няколко от тях щеше да вземе своя цирк.

Башдиригента се смути, но не се обърка. Дирижирал много неща, той намери сили да каже:

— Царю, ти слънце, ти луна, твойт роб искаше да каже, че царят трябва да воюва срещу всичко, което му пречи да бъде цар.

Вятърът блъсна кепенците, стъклата издрънчаха и всички за миг се намериха под леглата. Пръв стана царят. Той вдигна високо царския жезъл и заяви:

— Обявявам война на Този Дето Духа!

Никой не се осмели да му каже, че това е вятър работа.

— Война! Война с Този Дето Духа! — завикаха гвардейците-барабанчици и веднага се втурнаха из пътищата на царството.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

ДВАМАТА БРАТОВЧЕДИ ВКЛЮЧВАТ НА ЗАДЕН ХОД

Минаха няколко дена — тревожни и влажни. Настъпваше вече есента, изпълнена с тичане и викане:

— Война. Война с Този Дето Духа!

Понеже всеки ден играеха на война, децата помислиха, че това е нова игра, и чакаха мига, когато възрастните ще им разкажат как трябва да се играе. Но те поглаждаха дългите си бради, сучеха мустаци и казваха:

— Война с вятъра ли... Празна работа... Човек, като си няма работа, това върши.

Гвардейците тичаха — кой с кон, кой пеша, — прескачаха се един друг. Затова други добавяха:

— Тия пак започнаха да си играят на прескочикобила.

— Не — обаждаха се трети, — решили са да се надпрепускат в кушия.

— Защо се е скарал с вятъра? — зачуди се Инат, когато чу, че царят е обявил такава война. — Какво му пречи?

Вари го-Печи го не отговори. Идеше му да каже: „Не знам, знам само, че от това водно колело ми дойде до шия!“, но си замълча.

Бяла точка се показа в небето, след това започна да расте, стана колкото бяла кърпичка, поръбена с червена везба.

— Хей, братко — обърна се той към Инат, — да не би милият облак, който изплака душата си от мъка, да се връща отново при нас!

Инат погледна към дъба, после пак към небето. Беше към обед и слънцето му пречеше да разбере какво е.

Ех, да знаете колко голяма беше радостта им, когато край тях кацна малкото щъркелче-пощальон и заплака със сълзи, а седеф и бисер закапаха към вира!

— Няма ги, няма ги вече! — хълцаше щъркелчето. — Няма ги вече нашите приятели.

— Кои? — зачудиха се едновременно и двамата.

— Нашите мили приятели Чан и Чун!

Инат и Вари го-Печи го също наведоха глави. Нещо им залюта на очите. Много дни ги беше пекло слънцето, но те не помнеха да са усещали такава горещина в сърцето си. Видяха ги само два пъти — дотогава само бяха чували за тях, — но веднага разбраха, че са добри и нещастни.

— А за къде заминаха? — попита Вари го-Печи го.

— При хората, които вярват в чудеса! — отвърна щъркелчето и избърса с крило последната сълза, която не искаше да се удави във вира.

— Трябва да включим на заден ход! — каза Инат. — Време е.

— Какво значи това? — попита щъркелчето, защото беше още малко и нищо не разбираше от техника.

Вари го-Печи го му обясни!

— Да включиш на заден ход, значи да вършиш работи, които на теб харесват, а не само да играеш по чужда гайда.

— Цар Фе свири ли на гайда? — учуди се щъркелчето, защото никога досега не беше го виждало да я надува. Та каква гайда имаше в двореца, но обикновено на нея свиреше Мар, и то по ноти, научени в други страни.

— Включвайте, приятели, включвайте! — повтори Инат.

— И за мен ли се отнася? — попита щъркелчето-пощальон.

— И за теб, и за всички.

— Но аз не мога, аз летя... Не мога да летя обратно. При вас е по-друго.

— Ти можеш да летиш, където ти видят очите! — каза Инат и показва небето. — Там няма посоки. Всички са еднакви.

— А не само да разнасяш писма — допълни неговият братовчед.

— Ох, че съм забраванко — сепна се то, — за какво бях дошло, за какво се разприказвах.

То повдигна дясното си крило и оттам падна малък бял плик с кратък надпис: „За двамата братовчеди.“ Точно под него някой беше написал със същите букви: „За двамата братовчеди.“

„Сигурно е забравил, че е надписал писмото, и затова втори път е направил това!“ — помисли Инат.

Щъркелчето улови погледи му, разбра за какво мисли и каза:

— То е от двама души и е за двама.

— От кои? — попита Инат.

— От Чан и Чун.

Двамата взеха писмото и го държаха с радост по няколко минути — първо Инат, а след това и Вари го-Печи го. Не го отвориха, докато щъркелчето не им каза:

— Довиждане! Бъдете живи и здрави...

— Довиждане, довиждане — отвърнаха те, — ти ни донесе такава радост!

— Как се казваше това, което трябваше да включа? — попита щъркелчето, когато вече разкъса въздуха.

— На заден ход — обади се отдолу Инат.

— Сега как летя? Вижда ли се отдолу?

— Сега летиш, както ти казва сърцето.

— Не ни забравяй! — чу се и друг глас от земята.

— И мен! — изписука нещо край тях.

Те се обърнаха с изненада. Край тях стоеше мишлето Никакво. Малко, пухкавичко, с умни очи и много подвижна опашка. Докато да се обърнат пак, щъркелчето се стопи в небето — отлетя където му види сърцето.

— Какво ви донесе то? — попита мишлето.

— Писмо от Чан и Чун.

— А ти откъде видя?

— Бях тръгнало напред, но като чух за какво си говорите, реших да опитам и аз назад.

— И как ти се струва? — попита Инат.

— Не е много лошо — отвърна мишлето. — Особено когато трябва да се върнеш при приятели.

— Чети! — каза Инат на Вари го-Печи го и му подаде писмото.

— Забравил съм си очилата — отвърна той.

Изчерви се от лъжата, която каза. Вярно, знаеше да чете, но от много работа забрави всичко... Мислеше, че е време да тръгне пак на училище. Да работи се беше научил, сега трябваше да се научи и да чете.

Инат също не познаваше буквите. Като изрече, че и той си е забравил очилата, помоли мишлето да им прочете писмото на Чан и Чун.

То беше умно мишле и знаеше още от дядо си, стария Мишок, че когато го молят за хубави неща, не трябва да отказва. Взе плика, разпечата го и след като срича по няколко пъти по редовете, за да свикне със сиамския им диалект, прочете: „За Инат —

*Където никой не те среща,
където няма поглед драг,
където няма дума веща —
да не пристъпва твоя крак!“*

— А какво пише за мен? — попита Вари го-Печи го.

През това време Инат мислеше: „Колко умни са тези Чан и Чун! И колко много са ходили на училище, за да подредят писмото си така!“

— Какво пише за мен? — нямаше търпение братовчед му.

Мишлето прочете:

*И не се впрягайте веднага,
не се превръщайте в глупци,
а като стари мъдреци
живейте както се полага!*

Всичко му беше ясно, само това „не се впрягайте“ много го затрудни.

— Какво значи то? — попита той.

— Много неща! — отговори Инат като индийски философ. — Да не се впрягаш в колелото на цар Фе, да не се впрягаш, когато носиш тежък самар, да не се впрягаш... да не се впрягаш... да не се впрягаш...

Инат повтори същото толкова пъти, че братовчед му го достраша да го попита: „И все пак какво значи то?“

Той беше от онези магарета, на които всичко трябва да се обяснява по няколко пъти. „Но като започна да уча, много да уча — това няма да се случва!“ — каза си той.

— Нали вече включихме на заден ход! — завърши обяснението си Инат. — Тръгваме назад!

— Къде? — трепна мишлето. То се страхуваше, че може да остане само. И още — никой досега не беше му дал едно бяло перо, с което да търси приятели. Дори още котката Черна не беше намерило и не знаеше дали щеше да се съгласи вместо да се мразят, да си играят на котка и мишка. — Къде?

— Назад!

— Където сме се родили.

— Назад!

— Да се родим втори път.

— И да правим това, което трябва да правим.

— Ще ме вземете ли и мен? — обърна се с натъжен поглед мишлето към Инат. Той отвърна:

— За мишле като теб винаги има място.

Край тях мина вятърът. Той завъртя такава весела ръченица, че и на тримата им мина през ума: „Много го интересува, че някой му е обявил война! Щом си силен — нищо няма значение.“

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЦАР ФЕ ОФЕЙКВА

Цар Фе се събуди от силен гръм. Прозорците издрънчаха, таванът се разпука. Добре, че над леглото имаше балдахин, та мазилката опъна само бялото му дъно. Той заприлича на цедилник, от който на Фе се прииска да пие суроватка. Беше такъв — науми ли си нещо, нямаше спиране.

Царят погледна през прозореца и извика сърдито:

— Какво стреляш бе, това да не ти е предната линия?

Първия царски съветник се стресна. С различни имена и звуци беше го посрещал Фе досега, но това „бе“ той чу за първи път. И разбра, че е много ядосан. Войната бумтеше. По дол и рид гвардейците гонеха Този Дето Духа, но той дори се шегуваше с тях. Грабваше шапките им, премяташе ги наляво и надясно, а след това — обратно. И пак. И пак. А те се тюхкаха: „Той е страшно як!“

— Нали съм казал, че когато почне ловът, първият изстрел ще бъде мой!

Царят мислеше за лова, който се устройваше тази сутрин. Всичко останало беше работа на други.

Господин Червените ботуши набързо го осведоми, че въпреки смелите набези на гвардейците, Този Дето Духа все им се изплъзва от ръцете. А що се отнася до лова, всичко е вече готово.

Вярно. Тук бяха Мар и съдържателят на странноприемницата. Колкото и да не виждаше за такива работи, беше пристигнал и Лалугера. „Поне с носа си ще мога да надушвам дивеча!“ — мислеше той, доволен, че има място в един царски лов и за такива като него. Един взвод гвардейци вече тичаха из гората. Фау-1, Фау-2, Фау-3 и така нататък повтаряха само втората част на своето име: ау, ау, ау... Това беше оня сигнал, който отново връщаше Старата лисица към дните, когато цар Фе го посещаваше и вдигаше по някое и друго буре.

— Ау, ау! — каза и сега цар Фе, въоръжен до петите.

— Все си мисля — сподели с Мар Старата лисица, — че царят не знае много нашенския език. Веднъж чух как един другоземец му казваше в моята кръчма: „Какъв цар си ти, ти си един другостранец!“ А той отвърна: „Ш-ш-т... Тихо, да не чуе някой!“ А оня пак повтори: „Другостранец, брат, другостранец!“

Преди да тръгнат, цар Фе надигна една дамаджана.

— Виждаш ли — каза пак Старата лисица, — нали ти казвам, че този човек не е като нашите ловджии. Кой съвестен ловец пие, преди да тръгне на лов?

Мар прекъсна този разговор:

— За какъв другостранец ми говориш ти... Не виждаш ли, че това си е един чистокръвен дамаджанец!

Старата лисица не каза нищо. Бяха вече навлезли в гората, когато за миг се стъписа. Едно беломуняво Фау едва не го разкъса, вземайки го по побелялата глава за пръч. Добре, че при последната крачка си беше спомнило: в тази гора няма такива животни, а само рогати елени, сърни и глигани, измъчени до смърт от непрекъснатите набези на дундестия, но много бърз в стрелбата цар Фе. Той стреляше, седнал върху гърба на четиримата гвардейци. Между дърветата нямаше място за неговата каляска.

Царят беше недоволен. Ругаеше наляво и надясно няколко Фаувци около себе си, че бавят сутрешната му закуска.

Когато дойдоха, отново се развива:

— Срам, срам за вас и за цялото царство. Да не можеш да изядеш дори едно кисело мляко.

— То беше кисело, но се превърна в прясно! — заоправдава се най-смелият от четиримата гвардейци. И четиримата стояха на колене.

Тогава се обади неговият Първи съветник:

— Не се гневете, царю! Това разваля апетита... Още със започването на войната киселото мляко започна да се превръща на прясно. А прясното се излива като вода.

— Как — не искаше и да чуе царят, — че ако един цар не изяде сутрин едно кисело мляко, какъв цар е той?

— Той може да е много добър цар — обясняваха съветникът и Мар едновременно, — но у нас е така: киселото мляко се превръща в прясно. Както понякога се пада и нагоре.

Царят стана, взе своето царско паче перо и написа направо върху ушите на Мар: „Обявявам война и на облаците, и на всичко, което се лее като вода!“

И на тази заповед никой не посмя да противоречи. Сега трябваше да се воюва — и на земята, и на небето.

— Напред, към облаците! — заповяда цар Фе. — И към Тоя Дето Духа!

„По-глупав цар от този не съм виждал!“ — за първи път в своя живот си каза учителят. Много лъжи беше преподавал досега и разни приумици беше измислял, но такива неща чуваше за първи път. „Вземи си твоя дървен господ — каза той, без никой да го чуе, и хвърли дървената тояга. — Стига ми вече. Толкова години я размахвах на вятъра!“

Бавно, без да го усетят, той изостана от царската свита и отиде, та се не видя.

— Все си мисля, като го слушам сега — продължаваше да шепне Старата лисица, — пък и друг път мислех същото: този цар не е никакъв другостранец, а е дамаджанец. Война ли води той днеска, или е в ловна треска? И тези негови Фау-та — за какво да лаят по-напред: за него или за границите на царството, за които не мисли нито един свещеник!

Той имаше предвид онези свещеници, които бяха сложили тамян в кадилниците си, готови да прекадят душата на първия, загинал за цар Фе.

На просеката между два бора едър елен заплете рогата си. Цар Фе си каза: „Един цар трябва да умее не само да ходи на лов, но и да води война. Защото...“

— Защото — обърна се той към Първия съветник — не е ли ловът една малка война, където силата на оръжието не винаги е най-справедлива!

Чу се гласът на един Фау, застанал край елена:

— Ау, ау...

— Благодаря ти за верните чувства! — обърна се към него Фе. А след това продължи: — Знай, скъпи съветнико, че когато спечелим войната, ние ще ходим на лов не само тук, но и по другите земи.

Царят заповяда да отрежат рогата на елена и да ги сложат в спалнята му. Към това започнаха да се стремят и помощниците му.

Трябваше да млъкне, понеже към него дотича един гвардеец.
— Царю — изрече той, — най-старият ловец абдикира.
— Каква е тази дума? — обърна се той към Мар. Така правеше и друг път, защото Мар знаеше няколко никому неизвестни думи.
— Той казва, че най-старият ловец е избягал! — обясни Мар.
Фе нареди:
— Да му се издигне паметник!
— Но как, царю — Първият съветник се опита да се намеси, — това е един избягал; човек, който бяга от нас...
— Винаги съм обожавал тези, които бягат — каза Фе, — не мога да търпя заседналите на едно място. Бягането е здраве.
„Не е с всичкия си!“ — помисли Мар, но не посмя да го сподели с никого. И той, както другите, побягна, воден от новата мисъл за царя.
Наближаваше вече обед, а само един беше заслужил за паметник. Царят се готвеше да обядва, когато при него дотичаха двама други гвардейци.
— Царю! — каза първият.
— Царю! — каза вторият.
— Казвайте веднага за какво сте дошли! — сръза ги той.
Дадоха им да изпият по няколко глътки вода, защото езиците им бяха залепнали от тичане.
Първият започна:
— Нашите войски отстъпват!
Вторият продължи:
— Ще заповядате ли къде да се скрият от Тоя Дето Духа.
— Вето! — заповяда Фе. — Вето!
Като из земята край царя изникна Башдиригента. Опитал се да дирижира настъплението, сега той нямаше сили да се справи с отстъплението.
Като чу думата *вето*, той си помисли, че царят леко е пийнал, и при тези лоши донесения попита със страх: „А какво ще стане с Фето?“
— Фето винаги ще бъде цар! — каза, без много да се замисли, Башдиригента.
Мар трябваше да обяснява:
— Цар Фе казва, че забранява на войските да отстъпват. Той им налага *вето*.

Не разбрали докрай всичко, и двамата гвардейци израпортуваха в един глас:

— Тогава нека да дойде с нас да го наложи!

— Марш оттук! — изрева Фе.

И те отидоха, та се не видяха.

Щом се поуспокои, Фе каза:

— Когато един цар каже *вето*, това значи — нито крачка назад!

Няколкото останали край него помощници тръгнаха с широки крачки напред.

Но какво стана? Гората зашумя. Чу се подземен тътен. От надвисналите облаци се изля вода като из котли. Зададе се огромна вихрушка. Тя — фюу-фюу — зафуча, зави и извади с корените няколко столетни буки. На Фе се стори, че целият горски свят е тръгнал срещу него. С ужас разбра, че край него е останал само Първия му съветник. Какво стана с другите, не можеше да си обясни.

Фюу-фюу — духаше вятърът и помиташе всичко пред себе си. Не ловци бяха тръгнали на лов, а сякаш горският свят беше започнал да ловува срещу ловците. Когато видя, че една пушка е насочена право към него, царят разбра, че е гол. Едва успя да си каже името и офейка, без да помисли дали след това ще му издигнат паметник.

Когато бурята премина, господин Червените ботуши се посъвзе, отърси перушината си и каза, знаейки, че никой не го слуша:

— Ето какво е предимството името ти да е само от две букви. Имаш време да си го кажеш, преди да офейкаш... А какво би било, ако пред тях се прибави и едно „ка“. Би се превърнал на кафе. Иди да гадаеш тогава по неговата утайка защо си започнал войната!

Това бяха последните му думи като Пръв царски съветник. И трябва да признаем, най-умните!

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

ПРЕЗ ДЕВЕТ СЕЛА В ДЕСЕТОТО. НАЧАЛО ВМЕСТО КРАЙ

Двамата братовчеди вървяха вече няколко дена през девет села в десетото.

— Назад, братовчедо — казваше Инат, — по-смело, по-смело!

Това не беше никакво *назад*, а на техен братовчедски език означаваше: „Напред! Пълен напред!“

Зад тях вървеше мишлето Никакво. Толкова време бяха прекарвали заедно! Колкото и ситни да бяха крачките му, то не искаше да ги остави.

— Не е ли време да те кръстим? — шегуваше се Инат.

— Да имаш собствено име! — упорствуваше и Вари го-Печи го.

А мишлето се смееше:

— Добре ми е и така. Никакво. Без име като че ли е по-добре. Никакъв свещеник не може да ти държи поименна сметка.

То се замечта:

— Представете ли си, ако някой се казва Еди Как Си! При първия удобен случай могат да му кажат: Еди Как Си е много глупав. Или — Еди Как Си е голям шмекер. А когато си едно обикновено мишле без име, нито глупав, нито шмекер прилягат по род и число към теб. Не могат да ти кажат и Шушумига.

— Ти да не си се учило от Чан и Чун? — попита Инат.

— Никога! — отвърна мишлето.

— А с По Икиндия виждало ли си се?

— Само веднъж, когато вместо едно врабче аз излязох от шапката му, а той помисли, че е объркал магията. След това каза на врабчето да се покаже оттам, но то, горкото, толкова се беше уплашило от мен, че не посмя човката си да извади. Дори, да не повярваш, навря се в моята миша дупка... За какво ме разпитваш? — попита на свой ред мишлето.

Инат отвърна:

— Така ми приказваш, че сякаш и ти си от Индия.

— Оттам са моите прадеди — без много да се замисля, отговори то. — И цветът на лицето ми...

— Така е, така е — обади се щъркелчето, което летеше два метра над тях. — Трак-трак! — повтори то на родния си език.

Щъркелчето ги настигна по пътя и не пожела повече да се разделя с тях.

— И аз искам в десетото село! — каза то. — Щом ще бъда с приятели, за мен навсякъде е хубаво.

Тук трябва да признаем, че двамата братовчеди и мишлето първи се сетиха за него. Още когато отлиташе от тях, когато им даде писмото на Чан и Чун и до него долетя един глас: „Не ни забравяй!“, то разбра, че раздялата им не е за дълго. На другия ден, както си разнасяше пощата, долови далечно, но познато ехо:

*Щърко, щърко дългокрак,
искаш ли да дойдеш пак,
искаш ли да тръгнеш с нас...*

Ехото се загуби, но щъркелчето вече знаеше, че това са двамата братовчеди, в чиито гласове усещаше и гласчето на малкото мишле.

Полетя към тях, но не ги намери край водното колело. Погледна насам, прелетя натам и отново чу:

*Край реката Криволичи
твоя чуден поглед птичи
ни е нужен за компас!*

Те го викаха да бъдат заедно, да ги води със своя полет през девет села в десетото.

— Сигурно е много хубаво там? — питаше сега щъркелчето и просто не можеше да повярва, че няма вече да носи тежката царска поща.

„Без крила останах от нея“ — каза си то, защото никой не му отговори веднага.

Двамата братовчеди мислеха за друго. В главите им още се въртеше водното колело на цар Фе. Тогава, когато решиха да включат на заден ход, Инат каза на братовчед си:

— Не е ли време да завъртим колелото на нашия живот!

— Ти си прав! — отсече и Вари го-Печи го. — Какво ме интересуват мен — и той каза името си — разни Фетовци, Фаувци, та цял живот трябва да въртя глупавото колело на един цар! Пфу.

Той искаше да плюе по името на царя, но понеже откакто се беше родил имаше юзда в устата, успя да изплюе само нея.

Разкърши рамене и Инат. От щранговете му не остана и помен. Дори и не помисли, че ще спре водата, че ще пресъхне долапът и ще изчезнат жабите в него. Нека да мислят щъркелите, как ще живеят без тях!

— Братовчедо, братовчедо! — развика се изплашен Вари го-Печи го. — Какво правиш?

— Не виждаш ли?

— Виждам, но трудно мога да разбера какво губиш!

— Единственото, което губя, е това колело... Тръгвай, тръгвай с мен през девет села...

— В десетото!

И друг път Инат му беше говорил за него. Там, където щяха да останат във времето на приказките и щяха да си живеят свободни и радостни, и да имат много приятели.

Тогава той разкъса и хамута, който цял живот го беше стягал за шията, и тръгна след своя братовчед. Дойде и мишлето. Настигна ги щъркелчето. Преди да се мръкне на третия ден, огромен бял зъб светна на пътя.

— Олеле, това е носорог! — уплаши се мишлето. — Не ме е страх от зъба му, защото неговият врат е дебел и трудно може да се наведе; страхувам се да не ме стъпче. Той е много грубо същество.

Разнесе се такъв смях — гръмък и добродушен, — че четиримата веднага се досетиха: „Така добре може да се смее само слонът.“

— Аз съм, аз съм — превиваше се той от смях и пазеше единствения си зъб да не счупи и него, — където вие, там и аз!

След малко започна да хълца:

— Само че не мога да пристъпя, помогнете ми!

— Какво има? — попита щъркелчето.

— Нещо се е заплело в краката ми.

— Ох, кой ме дърпа? — обади се нечий глас, подобен на морска буря.

— Кой си ти? — отново попита щъркелчето и се издигна над тях, да разбере от високо нещата.

— Олеле, кой ми дърпа мустаците? — чу се същият глас.

Щъркелчето се насочи натам.

— Не ме ли познаваш? — обади се гласът. — Твоят баща, господин Първия съветник, пътува много пъти с моя кораб за остров Крокодил, а ти сега само се чудиш кой съм!

— Капитане — извика щъркелчето. — Капитане, ти ли си?

Двамата братовчеди, мишката и слонът се спотаиха учудени. Капитанът каза:

— Кое време сме днес? Кой цар царува?

— Времето сега е само наше!

— Значи, аз съм проседял тук едно царуване — продължи капитанът. — Така е, когато човек има дълги мустаци.

— Но какво се е случило? — не се сдържа мишлето.

— Какво ли? То не е за приказ. Реших и аз да ги среща веднъж, отвързах ги от кормилото на кораба и понеже ръцете ми държаха огромния мой гребен-непотребен, помолих боцмана да ги завърже отново...

— Е, и какво? — не се стърпяха другите.

— А той вместо за кормилото ги завързал за луната. Да управлявам облаците.

— Ами, не вярвам... Ти ни говориш за бабината къделя — обади се щъркелчето.

— Каква е пък сега тази бабина къделя? — каза на свой ред капитанът.

— Тази, от песента на мишлето:

*Прела баба къделя,
прела цяла неделя
и се виждало вече
бабиното елече...
Но се мярнала мишката
и прекъснала нишката.
Прела баба, що прела,
па накрая запела:
— Нишко, нишко, къде си —
паяк ли се обеси,
или мойта унука
те заплете на кука?*

— Съвсем не знам какво е станало с бабината къделя — каза капитанът, — но я ми помогнете да не вися всяка нощ, завързан за луната.

Смилиха се над него. Отвързаха мустаците му. Той благодари, засука ги на кравай, а това, което остана от тях, пъхна в една торба на гърба си и тръгна край брега на реката да търси своя кораб.

— Довиждане, капитане! — казаха те.

— Довиждане, довиждане! — отговори той и шавна с левия си мустак.

На моряшки език това означаваше: който морето сънува, ще го взема, да плува по реки и океани сини, през земи и години. С моряци като вас пет — пълен напред!

— Пълен напред! — повтори слонът и най-последно успя да оправи стъпката си.

Мръкна се. Сводът посребря от звезди. Петимата легнаха да спят с песента на слона:

*През гори и през ливади
двама братовчеди млади,
с мишката и чичо Слон,
с щъркелчето пощальон
тръгнаха да търсят нови
радости и са готови
да ти подадат ръка
утре, в други ден, сега.*

Четиримата се разбудиха.

— Спете, спете — каза тихо той, — когато лежите по гръб и сте под открито небе, слушайте шепота на звездите.

— Къде е Вечерницата? — продума тихо мишлето.

— Ей там — каза чичо Слон и насочи белия си зъб към най-светлата звезда. — Гледа те право в очите. Не виждаш ли?

Разнесе се шепотът на друга песен, далечна и близка:

*Ако някой е тъжен,
ако други е сам,
ако трети мечтае
за приятел голям...*

Какво е това?
Това е песента на Белия облак.
Мишлето премигна и пак запита:
— А къде е Зорницата?

ОЩЕ НЯКОЛКО ДУМИ

Момченцето, което се казваше Жорко, притвори старата книга и разтърка с юмруче очите си.

Четеше или мечтаеше — не можеше да си спомни.

Наблизо пасяха овцете, пухкави и бели като къдели, а двете магарета сладко хрупаха бодил.

Шаро подскачаше и лаеше, без да знае защо. Навярно се радваше, че след неговия глас един шарен щъркел развяваше фистана си ту над единия, ту над другия бряг.

Жорко се обърна към реката. В този миг разбра, че до него се е сгушило сестричето му. Без малко да му каже „Чун“, но се сети, че има друго име.

— Ралица, ти ли си? — попита той.

— Ако ти не се казваш Чан, аз съм!

И двамата се загледаха към синия вир.

— Батко, какво е това? — попита тя. — Нещо се белее във водата.

Жорко отново разтърка очи. Наистина — върху дъното на вира сякаш бяха разцъфнали орхидеи.

— Това е сянката на щъркелчето-пощальон — досети се той, — от сутринта лети над нас.

Ралица огледа небето.

— Аз съм Белия облак! — чува двамата, изненадани от пътника, легнал върху дъното на вира.

— Откъде идваш, накъде отиваш? — попита Ралица.

— Аз съм този, който търси приятели... С вас не е тъжно в това огромно небе...

— Ах, вие! — стресна ги един глас, познат и далечен.

Те се обърнаха удивени: насреща им с широки крачки идваше дядо им Мило със сърце, небето закрило. Краищата на неговите мустаци лежаха в торбата, праметната през рамо.

— Капитане! — радостно извика Ралица.

— Какъв капитан? — учуди се дядо й.

— Дядо — поправи се тя, — ти бил ли си някога капитан?

— Може да съм бил, а може и да не съм бил — отговори старецът.

Не разбра за какво ставаше дума.

— А някой да ти е връзвал мустаците за луната?

— Хайде пък сега...

— Моля ти се, дядо — обади се и Жорко, — бил ли си капитан?

— Нали ви казах — не на шега се разсърди той, — може да съм бил, а може и да не съм бил! Който морето сънува, ще го взема да плува по реки и океани сини, през земи и години.

— Гладна съм! — въздъхна Ралица.

Жорко бръкна в торбичката.

Нямаше нищо там.

— Бре, къде е изчезнала половината пита?

Наблизо Шаро махаше опашка.

— Вместо да четеш, каквото намериш в торбата, изяждаш всичко до кора — скара му се Жорко.

— Така е, когато не ме слушате... — обади се дядо им. — Колко пъти съм ви казвал, стане ли по икиндия — в къщи? И овцете да се издоят, и топло мляко да пиете.

Тримата си тръгнаха, след тях двете магарета, Шаро и овцете с бе-е.

Край реката остана само щъркелът.

Издание:

Автор: Йордан Милев

Заглавие: Бял облак в синия вир

Издание: второ

Издател: Издателство Отечество

Град на издателя: София

Година на издаване: 1984

Националност: българска

Печатница: ДП „Георги Димитров“ — София

Излязла от печат: март 1984 г.

Редактор: Цветан Пешев

Художествен редактор: Борис Бранков

Технически редактор: Методи Андреев

Художник: Румен Скорчев

Коректор: Снежана Бошнакова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/14373>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.